

Հ Ա Ն Ր Ա Մ Ս Օ Ն Ե Ա Ն

ՆՐԳԱՐՈՒՆ



891.99

U-20

Ungl. und
Lapp. am Boden

31063

15a

1930-1931

Հ Ա Ռ Ա Մ Ս Օ Յ Ե Ա Ն

ՆՈՐ ԳԱՐՈՒՆ



34963

PRINTED IN THE UNITED STATES OF AMERICA BY THE DELPHIC PRESS, NEW YORK

Կ Ո Չ Ո Ի Ն Ք



Զերթ տատրակներն՝ որ կը թառին կըտուրին տակ,
Եւ կամ աստղերն՝ որ կը շարուն կամարն ի վար,
Թըռէք հիմա, ով իմ երգերն յողնավաստակ,
Դէպի մատեանն՝ որ կաղմեր եմ ձեզի համար:

Որպէս տատրակ դարձէք հիմա դէպի մատեան.
Այ թող դադրին պար ու հախրանք, եւ անտըրտունջ
Կարգով շարուած՝ միշտ իրարմէ դուք անբաժան՝
Աստղերուն պէս շողացէք հոն լըռիկ եւ մունջ...



891.93

Ա-80

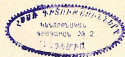
NEW SPRING

BY

Vahram Sofian

LYRICS AND
MONOLOGS

~



THE DELPHIC PRESS
NEW YORK
1946

ՆՈՐ ԳԱՐՈՒՆ

Գրեց

ՎԱՀՐԱՄ ՍՕՖԻԱՆ

~

ՏԵԼՖԻԿ ՏՊԱՐԱՆ
ՆԻՍ ԵՐԲ
1946

A II
29787

Զ Օ Ն

•

Վարդահամբոյր շրթունքներով եւ աչերով արեգակ,
Շուշանաթոյր թաթիկներով եւ ալտերով քնքշենի
Սա գեղունին, որ կարծեցի գարնան քոյրիկն երկուորեակ,
Իմ սիրտն այսօր ըզզըլիսելով՝ վերածեց զիս գուսանի:

Օն, արթընցէք եւ զինուեցէք, ով դուք երգերն իմ անահ,
Թող ձեր փողերն հողւոյս խորէն կարօտագին որոտա՞ն,
Եւ սիրասուն իմ Պերճունին բարձրացուցէք դէպի գահ,
Ես կը բաղձամ որ նա յաւէտ իշխէ սըրտիս կայսրութեան:

Ողջոյն սիրոյդ, ով իմ հոգւոյս զարնանաւէտ թագուհին,
Թող որ այսօր քեզ նըւիրեմ այս վեհաշուք պալատն հին,
Որուն սիւներն եւ պըճնեցի քանդակներովն այս քառեակ,
Եւ ծեփեցի պատերն անոր՝ սրբախ սէրովն ըսպիտակ:

Երազներն իմ՝ հոն կը ծածկեն ամէն գետին եւ սանդուխ,
Մըտքիս ջահերն յաւէտ անմար՝ ձեզունն ի վար կը վառին,
Կը զեղգեղեն եկքանիկներն հառաչներուս հոգերուխ,
Եւ կը խընկեն թարմ ծաղիկներն իմ տենչերուս թաղարին:

Եթէ երբեք սէրն անարատ՝ ունի աղերս սրբաաշարժ,
Այն ատեն դուն, ով թագուհի, պէտք է դառնաս անմահ դուն,
Զի Աստուծմէ պիտի խընդրեմ աղօթքներով աղէխարչ,
Որ պահէ քեզ յաւէտ այսպէս քընքուչ, անրիժ, եւ սիրուն...

Ն Ո Ր

Գ Ա Ր Ո Ի Ն

•

ՆՈՐ ԳԱՐՈՒՆ

Գարունն եկաւ գեղեցկութեամբ ծիածան,
Դէմքիս փրչեց տաքուկ շունչն իր հոտեւան,
Ոտքերուս տակ կանանչ գորգեր փրուեցան
Հիւսուած լոյսովն ու ցօղերովն առարւան:



Կիներն հագան շրջազգեստներ ըսպիտակ,
Որպէս անրիժ անմեղութեան նըշանակ,
Եւ ազջիկներն՝ երազներով փառունակ՝
Շառազնեցան կակաչներու հանդունակ:

Այս առաւօտ պիտի երթամ գիւղիս տան
Բանամ գլուներն ու ամէն փակ պատուհան,
Եւ յարկէ յարկ պիտի շրջիմ ման ի ման,
Որ յարկերուս լուռ ճրպուռներն արթըննան:

Պիտի նայիմ թէ կը մընա՞ն գետ կանգուն
Քիւերուս տակ ծիծառներու մէն մի բոյն.
Պիտի քսեմ ողջ վարձակալ սարգերուն՝
Թէ լըրացան պայմանագրերն ամէնուն:

Պիտի լարեմ ժամացոյցն իմ պատէն կախ,
Օրբեմ անոր մեծ ճօճանակն աջ ու ձախ.
Դուն ալ եկուր, օրերու օրն այս ուրախ՝
Մեռելոց չէ, այլ յաղթութեան տօն չըփնաղ...

Կը փալփըլին գարնան արծաթն ու ոսկին՝
Ջուրերուն մէջ եւ ցօղերուն առտըւան.
Շարան—չարան կ'երթան հիմա այր ու կին՝
Դէպի փոքրիկ եկեղեցին գեղջկական:

Կ Ի Ր Ա Կ Ի

Խաղաղութիւնն՝ երամներով տատրակի՝
Կը տարածուի զանգակատան տանիքէն,
Մառերուն մէջ՝ կը մըկըրտեն Կիրակի,
Ձոր թըռչնիկներն՝ անուշ լեզւով կ'օրհնեբզեն:

Ժամուն սըրտէն՝ կը թաւալի մեղեդի,
Ամէն անցորդ կը սարսըռայ դողահար.
Արտասուակաթ կը կանդնի խոտն աղօթքի,
Եւ կը ցաթէ Աստուած հիմա լեռն ի վար...

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԻՍ



Լեռներ, դաշտեր, գառիթափ,
Հողի ամէն խորանարդ
Ծածկուեցան հաղըշտապ՝
Նոր գորգերով գեղազարդ:

Պուրակ, սանդուխ, արահետ,
Մառուղիներ բընական,
Պրտակուեցան ծաղկաւէտ
Կամարներով յաղթական:

Թրռչուն, միջատ, անտառին
Երաժիշտներն անհամար,
Նրազախումբ կաղմեցին
Քընարներով բիւրաւար:

Եւ արաղիւն՝ հանգչած հոն՝
Լուրջ ղեկավարն հանդէսին՝
Դարձուց կըտուցն հորիզոն,
Բացաւ թեւերն ահաղին:

Ցաթեց պայծառ արեգակ,
Հընչեց քայլերդ երկնային,
Ժըպիտներով ցոլարձակ՝
Եկաւ տարուան թագուհին..

Հ Ի Ի Ր Ը



Արծաթ թելեր՝ կը պըրկեն
Մըշուշի քօղն ոսկեման,
Եւ կը բացուի յամբօրէն՝
Պայծառ երազն առտըան:

Աղջիկ մըն է մէն մի թուի՝
Դաշտերուն մէջ ցիրուցան,
Եւ ամէն թուի սիրածուի՝
Գողցոց մ'ունի ծխածան:

Ոտին մէջէն՝ կը ժրպտին
Գարնան աշերն անապակ,
Կարմիր, կապոյտ եւ դեղին,
Աղօթքի պէս ըսպիտակ:

Հետունքէն եւ մօտէն՝
Ջանգաղ, ծընծղայ, ճռուողին,
Աւետելով կը մաղթեն
Երջանկութիւն եւ դարուն:

Ջրմբան խոհերն՝ որ հոգւոյս
Կը ճընչին դառնագին,
Կասկած ու վախ, տարակոյս,
Փախուստ կուտան վերքստին:

Եւ կ'ողջունեմ հոգեթով
Հիւրն իմ հըզօր ու վրսեմ,
Մինչ յորդելով ես խինդով՝
Անուշ-անուշ կ'արտասուեմ...

Լ ՈՒ Ս Ա Ծ Ա Ք

Նոր լուսնիկան բերեղ մըն է մողական,
Որուն ցաթած դուշակութեան ուշադիր՝
Հարս բարտիններն ըզմայլահար կը խոկան.
Աշխարհ փրոռուած երազ մըն է անպատիր:

Երկիրն համակ շունչն է բրոնած լիայոյս,
Երկինքն յառած իր մոլորակ ամէն աչք,
Աշխարհին մէջ ու երկինքին այս պահուս՝
Անբըջաթել նինջ կը հիւսուի եւ հըրաչք:

Շուրջն իմ կ'ըզզամ շարժումներ հոտեան,
Մինչդեռ միայն առուակն է որ կը շարժի.
Շունչն իմ բրոնած՝ նըման հանուր բընութեան՝
Սըրտատըրոփ կ'ըսպասեմ ես հըրաչքի:

Մինչ հեռաւոր մութ անկիւնէն քաղաքի,
Հոտոտելով արշալոյսի վարդն ոսկի,
Կը ձայնէ հաւն ու կը կանչէ զիս ուշքի.—
«Աչքեր-նիդ-լո՛յս, արեւն ահա կը ծագի...»



Լ Ե Ռ Ն Ա Ր Շ Ա Ի



Առաքւան մութն ու լուսին՝
Երբ ամէն աչք խուփ է դեռ,
Ես կը սիրեմ հեծնալ ձին՝
Եւ արշաւել լեռն ի վեր:

Ելլել մինչեւ սարն անկոխ,
Ուր ամէն ծառ՝ երգեհոն,
Եւ ծաղիկներն աղօթող՝
Համակ խունկ են եւ միւռոն:

Տեսնել քաղաքն հեռուէն՝
Գալիք փառքի հանդունակ,
Տանիքներով ոսկեղէն,
Տուներն՝ արծաթ եւ սուտակ:

Դիտել քընքուշ եւ դալար
Յորդ ծրփանքներն արտերուն,
Գետի զրմբուխտ ամենիւր՝
Ճերմակ բազեր երազուն:

Տեսնել ովկիանն՝ յարաշարժ
Որպէս փաղփուն հայելի,
Եւ գեփիւռէն հեղաքարշ՝
Առադաստներ նազելի:

Դիտել երկինքն ընդարձակ,
Շընչել հովիկն հոտաւէտ,
Մինչեւ ուռի կուրծքն արձակ,
Մեծնայ հողին՝ սըրտին հետ:

Եւ արթըննան մըրափող
Բոլոր ուժերն հոգեկան,
Շեփորելով որպէս փող՝
Նոր երգերն իմ՝ որոտա՞ն...

Գ Ո Մ Ը

Մըսուրնիվար, օղակներու ընդմէջէն,
Երկաթ շղթան՝ սըղոցի պէս կը քաշեն.
Մըծկեր քուռակն իր գըլխիկովն՝ անվարան
Կը հարուածէ քրնքուշ ըստինքն իր մօրկան:

Մըշուշի գոյն ծոյլ գոմէշներ՝ կուշտ ու կուռ
Փըսուած գետին՝ դեռ կը խըռկան խըժալուր.
Բարկ եւ թըթու՝ ինչպէս օդի ու գինի՝
Կուգայ բուրժունքն անասնական մարմինի:

Լուսամուտէն կ'իջնէ արեւն որպէս սիւն,
Ցուցադրելով յարդի փոշին փողփողուն.
Սըրտին խորէն կը բառաջէ հորթն արթուն,
Մինչ կը բըզզայ քըշոցն ոսկի ճանճերուն...



3463
A II
29787

Ձ

Ր

Ե

Ր

Գ

●

Ակունք եմ ես բաղմերակ,
Ես առուակ եմ երգերու,
Ձինջ տաղերու աղբերակ,
Քայլերգներու դեռ հուժկու:

Ափերսիվար հովանի՝
Կը հրսկեն ինձ թիկնապահ,
Որպէս շոճի եւ կաղնի՝
Հըսկայ պապերն իմ անձահ:

Ճամբայ բացէք երազին
Իմ երգերուս անըսպառ,
Ով լըռանիսս լեռներ սին,
Ով գուք ժայռեր անբարբառ:

Ես կ'ոտոզեմ կարեւիէր
Սիրտեր, կեանքեր ողեւար,
Կը հառաչեմ վիշտնիվեր,
Եւ կը ծափեմ խինդն ի վար:

Կը բարբձանամ որպէս ամպ՝
Եւ կ'որոտամ ծաղէ ծաղ,
Դըղբերգելով յաղթերդ բամբ,
Եւ շանթելով կեռ կայծակ:

Դառնալով ամպ՝ ես կ'ըլլամ
Յոյսի դրդեակ ըսպիտակ,
Սիրոյ անուրջ լուսածամ,
Կամ տենչանքի աշտարակ:

Եւ կը ձիւնեմ անբիծ սէր,
Ես կ'անձրեւեմ եւ մասունք,
Կը բանամ զով ծով ըստուեր,
Եւ կը ցօղեմ բիւր արցունք:

Ես կը մարեմ ամէն բոց,
Ես կը ջրբեմ եւ ծարաւ,
Կը լըռանամ ամէն խոց,
Եւ կը լուծեմ ամէն ցաւ...

Բ Ա Յ Ա Կ Ա Ն



Արթըննալով դարունն իր խոր թըմբերէն,
Ճոռաղիւնով եւ ժայիւնով դառներու՝
Կանչեց բոլոր դաւակներուն որ բերեն
Տուրքերն իրենց՝ Աշխարհ կըրկին պըճնելու:

Կըտուրին տակ՝ թառած որպէս ծիծեռնակ,
Պատուհանէն՝ որպէս լեզուակն արեւուն,
Հոգեզըրաւ երգերովն իր բովանդակ՝
Եկաւ Գարունն՝ անոր կանչեց օրնիրուն.—

Եւ տուներէն ու դոմերէն անհամար՝
Արձագանգեց բազմալեզու պատասխան.
Միայն ծերուկ պարտիզպանն էր դալկահար՝
Որ չի լըսեց անուշ կանչերն այդ օրունան:

«Եկուր հիմա, ով ժըրաջան պարտիզպան,
Տե՛ս, քու փոքրիկ պարտէզն է գեռ անխընամ.
Ի՞նչ ըրաւ քեզ անդութ քամին Ձըմեռուան,
Այ տարաբաղդ իմ վաղեմի բարեկամ:»

Գարունն՝ անոր ի դուր կանչեց ընդերկար,
Կը տարածուէր լըբուած պարտէզն աւերակ,
Մինչ հալող ձիւնն՝ այդ խըրճիթին քիւնիվար՝
Կը կաթկըթէր արտասուքի հանգունակ...

Ա Յ Դ Պ Է Ս
Է Բ Ա Ն . . .

Մաղերն անոր՝ վերջալոյսով մըրկած ամպեր ըսպիտակ,
ճակատն անոր՝ հերկըած արտ ժամանակի խովին տակ,
Աչքերուն մէջ՝ արտասուաթոր մոմի ծուխ կար կապտառակ,
Վաստակաւոր դէմքն էր լըման ձըմբան թոռմած արեգակ:

Իր ջրարի լոյսն՝ ան նախ կուտար արեգակին նորածագ.
Իր առջեւէն՝ կ'երթար առուն, լերան կատուն, նապաստակ.
Կ'ուտէր արտի նըպաստն արդար, կ'ըմպէր լերան երգն յըստակ,
Իր ետեւէն՝ կուգար խընճոյք եւ օրհնութիւն եւ վաստակ:

Ունէր ջուխտակ կարգած աղջիկ, եւ կարգըած մանչ դաւակ,
Դըպրոցին մէջ՝ ունէր թոռներ, եւ ժամուն մէջ՝ սարկաւադ.
Կը փայփայէ՛ր եզան ճակատ, ձիու ականջ ու դաւակ,
Եւ կը սիրէր դըրան առջեւ նըստած ծըխել գըլգըլակ:

Ըստացեր էր հողէն՝ հաւատք, ծառէն՝ քամակ եւ հասակ,
Աստղերուն հետ զըրուցելէն՝ դարձեր հողին անապակ.
Ամէն մէկ խօսք՝ կ'ելլէր բերնէն սուր եւ շիտակ զերթ նիզակ.
Այդպէ՛ս էր ան, մեր գիւղի պապն, իմ մանկութեան ժամանակ...

ՎԻՇՏ ԹԹԵՆԻՈՅ



Ինքն՝ ալեհեր պարտիզպան,
Ես՝ վաղեմի թըթենի,
Ան ինձ կ'ըլլար պահապան,
Իսկ ես անոր հովանի:

Եւ կուտայի ես անոր,
Որպէս համեստ թութի ծառ,
Մերդ եւ նըւազ եւ օրօր,
Ամէն դարուն եւ ամառ:

Կը սիրէինք մենք զիրար.
Օրերն եկան ու անցան.
Մեզ ամէն մարդ կը ճանչնար,
Մըտերիմներ անբաժան:

Անցան աշուն եւ ձըմեռ,
Եկան գարուն եւ ամառ,
Ու ես անոր՝ անհամբեր
Ըսպասեցի ընդերկար:

Բայց իմ ընկերն ալեհեր՝
Լըքելով զիս միամինակ,
Քընանալու գացեր էր
Օտար ծառի շուքի տակ...

ԿԱՐ ՈՒ ՉԻԿԱՐ



Գիշերն ամբողջ՝ կ'ըլլար պայծառ,
Երկինքին մէջ նոր լուսընկան՝
Աստղերն իր շուրջ ժողուած կ'ըլլար
Հէքեաթասաց կընօջ նրման:

Դրացի տան պատուհանէն՝
Աղջիկներու գէժքեր սիրուն՝
Կը ծաղկէին ծիծաղելէն
Լուսընկային լոյսովն օծուն:

Երբ կը հընչէր «Կար ու չի կար,
Կար ու չի կար ժամանակին»
Մեր մածիկին հէքեաթն երկար,
Որ հէքեաթն էր իր խկ կեանքին:

Դրբան առջեւ՝ աստղերուն տակ՝
Պահ մը մուցած աշխարհն ու զինք,
Մենք ալ կազմած կէս շրջանակ,
Ըզմայլահար կ'ունկընդդէինք:

Ու կ'երթայինք խընկարկելու՝,
Բըռնած ձայնին թելն օրօրուն,
Անոր կեանքին ութսուներկու
Ահեւտացած խորաններուն...

Մ Ղ Ձ Ա Ի Ա Ն Ջ Ը



Երակներուս կարմիր հեղեղն՝ այս գիշեր
Խուժեց մարմնիս արիունքներէն բովանդակ,
Եւ յարանուն սարսափելի յուզումներ՝
Ճարճատելով բըռնկեցան կուրծքիս տակ:

Արիւնս եռաց ու եփեցաւ փրփրադէզ՝
Յասկոտ սրբոխ կաթսային մէջ հրաշէկ,
Երբ մըղձաւանջն ուժգին ըրոնած կոկորդէս՝
Զիս փոխադրեց կըռւի ճակատն ահաբեկ:

Ուր՝ ես տեսայ հազար հըրէշ ու ճիւղ,
Լեզուներով եւ աչքերով հըրեղէն,
Որոնք դարեր մընալէ վերջ անսըւադ՝
Կ'որոտային միս եւ արիւն լափելէն:

Աշխարհն ամբողջ էր ապակի թափանցիկ,
Ու ես տեսայ իր մեռելներն անհամար,
Խոշոր որդեր՝ չըրթունքներով մածուցիկ՝
Կը լիզէին դիակներն այդ յամբարար:

Միջոցին մէջ՝ սաւառնորդներ դիւային՝
Հեծած հիմա սեւ վիշապներ ահարկու,
Փոթորկելով կապոյտ տաճարն երկընքին՝
Ձախջախեցին բիւր կանթեղներն աստղերու:

Մինչ վըհուկներ՝ եղունգներովն իրենց կեռ՝
Բըզըքտեցին քօղն Աստուծոյ խորանին,
Տատրակի պէս՝ հըրեշտակներ կիսամեռ՝
Թըրվըռալով ինկան գետին լալագին:

Սըբրազնազարդ Տէրն իր վըչաէն շանթահար՝
Փետտեց գըլուխն եւ իր մօրուսն ալեհեր,
Մինչդեռ իրենց յաղթանակէն խելագար՝
Մըրընչեցին սաղայէլներն անվեհեր:

Տիեզերքին ինկան սիւներն ահագին,
Փլուզումի ժրխորն ողբաց ծագէ ծագ,
Նախաստեղծեան խաւարն՝ իշխեց վերըստին
Քառասային միջոցին մէջ սանձարձակ:

Կանգնած այնտեղ անկարեկից ու մոլոր,
Հիւանդացա՛յ պատկերն ահեղ դիտելով,
Եւ ուղեցի պոռալ ուժովն իմ բոլոր,
Բայց քարի պէս ծանր էր լեզուս եւ թոթով:

Ահ, իմ մորթիս ծակախեցներէն անհամար՝
Քրտինքի պէս պոռթկաց արիւն անխրնայ,
Մահամերձի հրաւր չիւնով դողահար՝
Դարձայ կըշտի ու ես լալէն արթընցայ...

1941

Հըրաշքներու ոսկեղարին մէջ կ'ապրինք.
Տիեզերքն է շըրջած հիմա գըլխիվար.
Մեր ոտքերուն ներքեւ ունինք լոկ երկինք,
Ոտքն է գըլուխ, գըլուխն է ոտք մեզ համար:

Ո Ս Կ Ե Դ Ա Ր



Աստուածն՝ այգպէս իր երկինքէն գահընկեց՝
Կը կոխկըտենք, կը հայհոյենք անվարան,
Մինչ զու ցընթած, յետամընաց բանաստեղծ,
Դեռ կը հեգես աղօթասաց տաղարան:

Ներկան է ոսղմ, վաղն՝ յաղթութիւն անողոք,
Անցեալն՝ ամօթ եւ պարտութեան հողակոյտ,
Արիւնիդ հետ շըրջան ընող սէրն ալ լոկ
Քիմիական գործողութեան հոլովոյթ:

Այդ վիճակով՝ նոր դարուս մէջ չի գտն ման,
Անմիջապէս քեզ ոտքերէդ կը կախեն,
Մինչեւ վիզիդ մըկանունքներն ամբանան,
Գլխիդ վըրայ քալել սովորիս մարդկօրէն:

Մեռեալն՝ այս օր չիրմէն փախած յաղթական՝
Դամբանական կ'արտասանէ ողջ գլխին,
Մինչ թըռչուններն՝ ովկիանին մէջ լուղ կուգան,
Անտառին մէջ՝ ձուկերն արձակ կը թըռին:—

Հըրաշքներն այս եւ ուրիշներ կը կարդամ,
Եւ կ'աւաղեմ ու սըրտարութի կ'ուզեմ լալ,
Որ սըխրադործ աշխարհին մէջ այս փարթամ՝
Պիտի երկար եւ չը կըրնամ յամենալ...

1941

Ք Ս Ա Ն Ե Ր Ո Ր Դ

Դ Ա Ր Ո Ի Ն



Աշխարհն երկնեց եւ կըռանեց դարերն ի բուն,
Քրտաներորդ դարուն՝ հիմնեց արքայութիւն,
Շիրիմներու կատարներէն՝ ազոտան եւ բուն՝
Շեփորեցին լոյս եւ օրէնք եւ գիտութիւն:

Քրտաներորդ դարուն՝ յարեան ճիւղներն հին,
Աշխարհն հըտպիտ՝ իր ներկայէն յետագիմեց,
Ծիծաղեցան Գաբրիէլի սըրբեան քըթին՝
Եղեմազուրկ սաղայէլներն ամենամեծ:

Յուցադրելով աշխարհային հարըստութիւն՝
Ծիծաղեցան սաղայէլներն արիւնասուն.
Քրտաներորդ դարուն՝ ցաթեց արքայութիւն,
Րաբունօրէն շեփորեցին ազոտան եւ բուն...

1942

Հ Ո Փ Ի Ն



Աշխարհն է խենթ, աշխարհն անբան, դուահար,
Ախտերն անոր՝ կը սաստկանան դարէ դար.
Այս ի՛նչ ըշտապ, այս ի՛նչ խուճապ խօլական,
Մարդերն են կառք՝ մեքենաներն կառապան:

Աշխարհն է քաջ, աշխարհն հանճար, որ կերտեց
Մեքենաներ եւ դորժիքներ մեծամեծ.
Այս ի՛նչ հրքաշք, այս ի՛նչ հընարք մարտական,
Մեռցուց Աստուածն եւ սատկեցուց սատանան:

Աշխարհն է կոշտ, աշխարհն է բիրտ, անըզգամ,
Ո՛ր սէր, ո՛ր էրգ, այլ կը դիգէ լոկ դըրամ.
Ի՛նչ նենգութիւն, ի՛նչ ժանտութիւն չարաշուք,
Իր մէկ հատիկ կեանքին հանդէպ խուսափուկ:

Աշխարհն է կոյր, աշխարհն է խուլ, ցաւադար,
Ախտերն անոր՝ կը սաստկանան դարէ դար.
Կը բարձրանայ դահն իր գոռոզ՝ վեր ու վե՛ր,
Իր գահակալ հոգին՝ իսպառ կարեւիէր...

1940

Պ Ա Տ Գ Ա Մ Ը



Զէ՛, ճարճատուն այդ որոտումն հըրեղէն՝
 Որ կը լըսուի հորիզոնին ետեւէն,
 Մովէն անդին պատերազմող ահարեկ
 Բանակներու հըրետանին չէ երբեք:

Լըռէ, տըղա՛ս, եւ ունկընդդէ՛ երկիւղած,
 Աճէն անգամ վերէն խօսի երբ Աստուած,
 Պատգամն անոր կը դըղըրդէ ծագէ ծագ,
 Եւ աչքերէն կ'արձակուին շանթ ու կայծակ:

Բայց դու այդպէս մի՛ պահուրտիր դողահար,
 Աստուած՝ բընաւ անմեղ մանկանց չ'ըսպառնար-
 Վերցո՛ւր հիմա խաղալիքներն այդ բոլոր,
 Եւ մի՛ կըրկներ հին հարցումներ մեղաւոր:

Եկուր, տըղա՛ս, ծընրադրելով քով ի քով,
 Մենք միասին լո՛ւռ աղօթենք հաւատքով-
 Աշխարհին դէմ ոճիւրներու եւ դաւի՝
 Աստուած այս օր շատ բարկացած կը թըլի...

1941

Մ Ա Ր Տ Ի Կ Ր



Երբ լեզէոնն՝ իր դիրքերէն այդ օրուան՝
Հալածուեցաւ մինչեւ յետին նոր կըռուան,
Ետին թողած հետքին վըրայ աւերակ՝
Մոռցա՛ւ ինկած զինուոր մըն ալ միամինակ:

Անապատի արեւին տակ հըրածին՝
Կը կայծկըլտար դեղին ովկիանն աւազին,
Ողորմելի գոյքերուն քով իր թափուր՝
Կը տարածուէր լըքուած մարտիկն անձնատուր:

«Անբաղդ տըղայ,» ձայնեց արեւն երկինքէն,
«Պիտի թոռմի անուշ լեզուդ պապակէն,
Եթէ բըխէր երկնից օրէնքն իմ սըրտէս՝
Պիտի երբեք չի խանձէի քեզ այսպէս:»

«Հէք վիրաւոր,» ըսաւ քամին բարձրաձայն,
«Պիտի կանչես եւ մարտընչիս ընդունայն,
Ես աւազով պէտք է թաղեմ քեզ միայն
Ինծի տրուած հըրահանդին համաձայն:»

Եւ օրնիրուն՝ վերէն արեւն հըրակէզ
Խանձեց, մըրկե՛ց մինչեւ չորցուց փայտի պէս,
Եւ աւազով՝ քամին յուշիկ թաղեց զայն,
Անապատի օրէնքներուն համաձայն...

1943

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ



Բարով եկար, հազար բարով,
Ով դու գինուոր վերաւոր,
Մոռացութեան դի՛ր դքրան քով
Ուսերուդ բեռն ահաւոր:

Կը վերջանայ հոս գողգոթան՝
Պատերազմին մեղաւոր,
Մըտի՛ր կայանն ասպընջական՝
Հանգըստաւէտ եւ անդորր:

Դիկտատորներ՝ թող յափրանան
Պատիւներով սընապարծ,
Եւ թող ցընծայ աշխարհն անբան՝
Նոր փառքերով յեղակարծ:

Այսուհետեւ ա՛լ չեն խոցեր
Սըլաքներով՝ քու հոգին,
Ո՛չ մէկ տենչանք եւ ոչ մէկ ոէր,
Ոչ մէկ չարիք մարդկային:

Բարով եկար, հազար բա՛րով,
Կայանն անեղծ եւ անդորր,
Նիրհէ հիմա նինջն անվըրդով,
Ով դու գինուոր մենաւոր...

1942

Ա Ն Ս Ո Վ Ո Ր



Ջութառակ բուրգերն հատորներուս երկուորեակ՝
Փոշոսեցան դարանին մէջ սըգաւոր,
Նըստած հիմա անոնց տըխուր շուքին տակ՝
Ես կ'որոնամ մըտածումներ անսովոր:

Կ'ուզեմ որ իմ երգերն ըլլան ամեհի
Սաւառնակներ, մարտանաւեր, հըրասայլ,
Որ ես դանոնք նըւէր զըրկամ աշխարհի
Տըխրահըռչակ աստեղաներուն մարդադայլ:

Կ'ուզեմ որ իմ երգերն ըլլան ալքոհու,
Ըլլան գինի եւ գարեջուր եւ օղի,
Որ ես դանոնք բաշխեմ ամէն գինեմու
Մարդասպանի, ըստահակի եւ գողի:

Կ'ուզեմ որ իմ երգերն ըլլան գառնուկներ՝
Իւղով, մեղրով, համեմներով խորովուած,
Որ ես դանոնք մատուցանեմ մըսակեր
Հարուստներուն, կըղերներուն անաստուած:

Կ'ուզեմ որ ես ըլլամ քերթող անսովոր,
Եւ սատարեմ քաղաքակիրթ մարդկութեան...
Որ տընակիս դարանին մէջ՝ ահաւոր
Հատորներու փոշոս դէզեր չի մեծնան...

1940

ՅԻՇԵՑԻՔ ՄԵԶ



Առաջնորդներն օր մը յանկարծ որովհետեւ յիմարացան՝
Զըրկըւեցանք մենք մեր սէրէն, մեր սընուցած տենչէն չըքնաղ.
Ո՛չ տուն ունինք, ո՛չ քուն ունինք, օտարութեան մէջ ցիրուցան,
Մեր սիրտն է խոց, փորն անօթի, բայց մեր աչքերն ունին ծիծաղ:

Մեր ճակատն է կնճռոտ ու թաց, մեր մէջքն է կոր, մեր վիզն է հակ.
Անհանգըրուան եւ խորտ ու բորտ, փռչոտ ճամբան է մեր ճամբան.
Ոչ օղանաւ, ոչ մարտանաւ, ոչ ռումբ ունինք եւ ոչ բանակ,
Գիչերին մէջ մենք թըռչուններ՝ ունինք բոցեղ երգեր վաղուան:

Դուք՝ որ մեզի դարբնել տըւիք դաժան շրջիթան պանդըխտութեան,
Դուք՝ որ օր մը քըմծիծաղով կանչեցիք մեզ ձեզ զինակից,
Որ ճառեցիք արդարութիւն եւ իրաւունք համայնական,
Քըչելով մեզ ըստանդանոց՝ դառներու պէս անդիտակից:

Դուք՝ որ յետոյ լըքեցիք մեզ օտարներու հոգածութեան,
Տէրեր՝ որոնք ո՛չ սէր ունին, ո՛չ երգ ունին եւ ոչ Աստուած,
Որոնք աշնպէս պարուրադին փայփայանքով մեզ կը գըթան,
Ինչպէս կըռուէն վերջ կը գըթան կադ զինուորին թըշուառացած:

Դուք՝ որ տեսաք որ մարդ ենք մենք, ձեզի չափ մարդ, ձեզմէն խիզախ,
(Զի բոցին դէմ՝ թուղթ եղանք մենք, եւ նետին դէմ՝ կուրծք հոլանի)
Դուք՝ որ տակաւ արդարութեան օրէնք կ'երկնէք հեշտ եւ ուրախ,
Յիշեցէ՛ք մեզ, մենք տարադիր զաւակներն ենք Հայաստանի:

Ոչ օղանաւ, ոչ մարտանաւ, ոչ զէնք ունինք եւ ոչ բանակ,
Մեր սիրտն է խոց, փորն անօթի, բայց մեր աչքերն ունին ծիծաղ.
Մեր ճակատն է կընճոտտ ու թաց, մեր մէջքն է կոր, մեր վիզն է հակ,
Մենք բունաւեր թըշուռներ ենք՝ ունինք ահեղ, բոցեղէն տաղ.

Ոտերեցէք մեզ, հեզնեցէք մեզ ու մոռցէք մեզ եթէ կըրնաք...

ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴ ՎԱՀԱԳՆԻ



Նորաստեղծեան հըրաշափառ օրն երկուքին այդ յաղթական՝
Ապառաժներն աղի արձան՝ պիտի հալին ձիւնի նըման,
Արտասուակոծ ուկիանոսներն՝ իրենց խինդէն պիտի ցամքին,
Պիտի լըծուի տիրող զազանն՝ անիրաւուած որսի կամքին:

Ու երբ ծընի արեւարիւր այդ երախան ճառագայթուն,
Պիտի ըլլայ Արդարութիւնն՝ անոր նաժիշան եւ բառընտուն,
Որ կանացի օրօրին տեղ եւ քնքշութեան կաթին փոխան՝
Պիտի տայ կամք դիւցազնական եւ բարկ գինին աղատութեան:

Սընանելով աստուածներու այդ սընունդովն հըրապատառ՝
Պիտի եփի արիւնն անոր, պիտի մեծնայ որպէս թաթառ,
Պիտի դարբնէ՛ դէնք ու զըրա՛՜ մետաղներովն իր աշխարհի,
Նետ ու նիզակ պիտի շինէ՛ ծառերովն հաստ եւ վիթխարի:

Յւամպի պէս որոտալով եւ շանթի պէս հարուածելով,
Պիտի մորթէ՛ ոսոխն հըրէ՛շ, փըշրէ՛ անոր ոսկորն ու միս,
Երկինքն ի վար պիտի ժըպտին սուրբերն Հայոց դարախըռով,
Պիտի դադրի կոտտացող վիշտն իր պապերուն... եւ իմ սըրտիս...

Լ ետեւէ ինձ նըւագաւոր մըտածման

Ա ստուածամերձ սանդուխնիվեր ծխածան,

Յ ուշիկ դարձուր հոգւոյդ աչերն երազուն՝

Ա րեւելեան հորիզոնին լուսօծուն.

Ս ուտակափառ հընամի թագն իր գըլխին,

Տ անիքին տակ շափիւղաղարդ գըմբէթին,

Ա յն տեղ բաղձած պիտի ցոյց տամ ես քեզի

Ն ըշուլագեղ մայր թագուհին աշխարհի...

ՊԱՐԹԵԻ ՈՒ ՄԱՇՏՈՑ

Սահակ եւ Մեսրոպ, անմահ պահակներն Հայոց աշխարհին,
Դարերուն մէջէն՝ մեզ կը պատգամեն, հաւատքով անմար,
Որ հըշմարտութիւնն՝ երբեք չի մեռնիր ու կ'ապրի արին,
Արշալոյսն յոյսին՝ կըրկին կը ծագի զըրկեալին համար:

Սահակ եւ Մեսրոպ, վըսեմ եւ հուժկու եւ ալեմօրուս,
Մեզ կը փոխանցեն սըրտազին ժառանգ, կըտակ հոգերուխ,
Տըխուր սիրտին՝ երգ, եւ խաւար միտքին՝ երանե՛լի լոյս,
Ողջ սերունդներու վերելքին համար՝ երկնամերձ սանդուխ:

Սահակ եւ Մեսրոպ, սուրբ աստվերաներն հանուր հայութեան,
Դէպի ապագան՝ անդուլ կը հարթեն մեր համբան արդար,
Յոյց կուտան մեզի լայն հորիզոններն՝ որ պիտի լուսնան,
Հայ այր ու բէնով՝ կ'օրհնեն ու կ'օծեն ըզմեզ դարէ դար...

ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ



Մըտածումովս ես կը դիտեմ խանդավառ՝
Անյաղթ կեցուածքն Արարատին ալեփառ,
Թաղուն ուժերն իմ էութեան՝ յարածամ
Անոր լայնքէն ու հասակէն կ'ըստանամ:

Կարօտակէզ նայուածքիս տակ կը ծրփա՛յ՝
Միրանափառ ծովակն օրհնեալ Սեւանայ,
Իմ հոգիիս ողջ անուրջներն անթարչամ՝
Իր մըրմունջէն եւ օրօրէն կ'ըստանամ:

Յաւարին մէջ՝ երբ տարօրէն՝ զըրկըւիմ
Այդ կենարար զոյգ տկերէն մըտերիմ,
Իմ հաւատքիս կամարն իմար անձկալի՝
Լուսաւորչի Կանթեղն յայնժամ կը փայլի...

Ե Կ Ե Ղ Ե Տ Ի Ն



Ափին վերայ՝ պողոտայի նեղուցին,
Ուր՝ մարդկային կը ծրփայ ծովն ահագին,
Մամռաքանդակ ժայռի մը պէս ամբակուռ՝
Կ'աշտարակուի եկեղեցին խընկարոյր:

Անոր մեծղի գըռներէն ներս՝ կը ծաղկի
Գութ ու գորով, եւ ըսփոփանքն հաւաաքի.
Խորաննիվար՝ ցաթած որպէս լուսընկայ՝
Մանկիկն Յիսուս՝ մօր գըրկին մէջ կը շողայ:

Այս տեղ կուգան մարդերն՝ ամէն Կիրակի,
Դըղեակներէն եւ խուցերէն քաղաքի,
Որ հողիներն հաղար ախտով վարակուած՝
Վերաբուժուին Տիրօջ ձեռքովն ողորմած...

Յուրա գոմին մէջ՝ Քու անուշ մայրն ապրէր երկունք,
Եւ դառնագին գիշերնիրուն թափէր արցունք,
Աշխարհ եկեր եւ անբասիր ապրեր ես Դուն,
Ու խաչուեր ես սիրոյն համար անսէր մարդուն:

ԱՐԻԻՆԴ ԱՐԴԱՐ

Նոր յոյսերով դիտեցի ես ամէն տարի
Ծընունդի ծառ, իմ երկրին մէջ թէ օտարի,
Այնքան տարի ունայնօրէն ունկընդդեցի
«Մաղաղութիւն եւ հաճութիւն ամէն անձի:»

Դար է եկեր, դար է անցեր քրտան անդամ.
Կ'աղօթէ Քեզ մինչ կ'ուրանայ կըղերն անդամ.
Կեղծիքներովն այս մեղապարտ՝ զեռ քանի՞ դար
Պիտի հեզնեն, Գառն Աստուծոյ, արիւնդ արդար...

Ս Է Ր Ն Ի Մ



Աշխարհ գալէս՝ չէի զըզջար ես երբեք,
Զէի սոսկար մահէն չար,
Մեկնելէս վերջ՝ անուշ սէրն իմ սըրտարեկ
Եթէ ետիս չը մընար:

Երբ ես դադրիմ եւ թաղեն զիս որպէս հող,
Փըշրի սիրտն իմ սիրահիւս,
Թաղեն գանկիս քընքուչ ուղեղն իմ խորհող,
Եւ զոյգ աստղերն աչերուս,

Ո՞ր հէջ մասնիկն իմ քայքայուած էութեան՝
Պիտի մահէս վերապրի,
Սիրէ, երգէ եւ մըտածէ յաւիտեան՝
Առանց սըրտի եւ մըտքի:

Թէ կարենայ ապրիլ առանց ողջ մարմնին,
Կամ նոր մարմին ըստանայ,
Ինչպէ՞ս պիտի սըրբութիւնն այդ՝ իր նախկին
Հարազատ սէրն ուրանայ:

Աշխարհ գալէս՝ չէի զըզջար ես երբեք,
Զէի սոսկար մահէն չար,
Մեկնելէս վերջ՝ անուշ սէրն իմ սըրտարեկ
Եթէ ետիս չը մընար...

Տ Ա Ր Ա Ն Ջ Ա Տ



Ափունքնիւմար ինքնաշարժի հոսանքին՝
Թեւապարփակ մենք կը քալենք անվերջով,
Ամէն կողմէ երփնալոյսեր կը ծագին,
Մինչ կ'որոտայ ողջ պողոտան շրտինդով:

Յողնակոհակ ժըխորին մէջ անխոհեմ,
Եւ լոյսերու հանգէսին մէջ այս փարթամ,
Սիրտիդ զարկերն ես անխափան կը լըսեմ,
Ու ես միայն քու աչուկներդ կը տեսնամ:

Դուն իմ աստղն ես եւ մեղեդին մըտերիմ,
Որ կը ծաղկիս կապոյտին մէջ իմ հոգւոյն,
Եւ մեր շուրջի այս խաժամութն ոխերիմ՝
Նըւաղելով մեզ կը թըլի շատ հեռուն:

Ոհ, մենք որքան երջանիկ ենք, բաղդաւոր,
Մենք տարանջատ կըղզիացած միասին,
Ես՝ քեզ համար՝ երկնակամար հողեւոր,
Դուն՝ մէկ հատիկ լոյսն իմ հոգւոյս երազին...

Արեւն որքա՛ն գեղեցիկ է, սիրա՛կան,
Երբ որ ծովի կապոյտ շուրթին կը հակի,
Եւ ծովն յուզուած՝ այդ տարփանքէն տիրական՝
Կը վերածուի հազար ու մէկ կոհակի:

ՀԱԶԱՐ ԱՐԵՒ



Աչերուդ մէջ հայելացած պատկերն այդ՝
Երբ կաթոգին աչերուս մէջ կը նայիս,
Սըրտիս խորէն կը բարձրանայ հըրացայտ
Հին արեղակն եւ կը ծաղկի հոն Մայի՛ս:

Ես կը հեզեմ վերջալոյսի իմաստն հին,
Հոգիներուն գիշերն անայդ՝ կ'ուրանամ,
Հազար արեւ թող մեր առջեւ խոնարհին՝
Որ մեր ետեւ ցաթին նորէն բիւր անգամ...

Լ Ք Ո Ւ Մ

Վերջալոյսի գլուարթ ցոլքերն՝ որ մարեցան յամբօրէն,
Ստողերն արծաթ՝ որ մի առ մի որպէս կանթեղ կախուեցան,
Եւ տապաւանն՝ որ հեռացաւ երաղի պէս սահելէն,
Հըմայելով մատնեցին մեզ անճառելի տըխրութեան:

Իցիւ թէ մենք, հողահատոր, վերածուէինք միասին՝
Զոյգ ժը անփոյթ եւ թեւաւոր պարբիկներու սիրալիր,
Եւ թռուէինք դէպի գըրգանքն երանութեան պարտէղին,
Ուր կը ծըփայ չընաշխարհիկ խաղաղութիւնն անպատիր:

Ուր՝ մըտերիմ մեղբայրուսնի հոգեպարար լոյսին առկ,
Միւռոնաջուր լըճակին մէջ ջրբանուշներ կը լողան,
Եւ վեհաշուք սօսիներու անտառին մէջ սիրերգակ՝
Մանուշակներ կը փրսփրսան հէքիաթներ հոտեւան:

Հոն միասին ընկողմանած՝ ըզմայլա՜ւար ու գինով՝
Ըմբոշխնէի՛նք անեղծ սիրոյ աղապատանքն երկնածին,
Եւ ժամանակն ուղեկորոյս՝ ըզմեղ իսպառ մոռնալով՝
Վիշտն ա՛լ երբեք չի մօտենար մեր սիրտերու երազին:

Ով ցանկալի եւ անմատոյց ղըրախտաւայր խընկաւէտ,
Անըրջահիւս զոյգ սիրտերու երազային ներաշխարհ,
Վերջալոյսի ցոլքերուն հետ թառամելով առ յաւէտ,
Կը լըքես մեզ՝ գիտակցութեան զիշերին մէջ՝ դալկահար:

Ա Ն Ե Ջ Ր Ա Կ Ա Ն



Մըշուշի պէս թախիծ մը կայ, սիրա՛կան,
Որ հանապազ մեր կեանքին մէջ կը հոսի,
Որուն հանդէպ՝ չունինք ոչ մէկ ապաստան,
Նոյն իսկ չըքնաղ կըղզեակին մէջ երազի:

Մեր կեանքին մէջ՝ անցաւոր է ամէն բան,
Միայն թախիծն անեղբական կը հոսի,
Որուն հանդէպ՝ չունինք ոչ մէկ ապաստան,
Ոչ մէկ նըշո՛յլ ազատութեան փարոսի...

Ե Ր Ե Ի Ե Լ Ի Ն



Տարիներն՝ անվերջ կուգան ու կ'երթան,
Սերունդներ մարդկանց՝ անդարձ կը մեկնին,
Կը փրչի հըպարտ կոթողն յաղթութեան,
Կ'ազօտի պաստառն՝ որպէս երազ հին:

Դարերուն անգութ հարուածներուն տակ՝
Ամէն ինչ կ'ընկճի, կ'ըսպառի իսպառ,
Կը մընայ միայն իմ սէրն անապակ,
Սէրն իմ մեծառքանչ, իմ սէրն անըսպառ...

Հ Ո Մ Ա Ն Ի Շ

Սէրն իմ, ըսաւ, կը նըմանի սա վարդին՝
Որ կը ծաղկի ճերմակ լոյսով հոտեւան,
Կամ ծիածան վերջալոյսին գարնային,
Եւ կամ կապոյտ սա ջինջ աստղին իրիկուան:

Մինչ խորասո՛յգ մը տածելով անձկագին՝
Յիշեցի ես փուշն այդ ծաղկին թաղուհի,
Վերջալոյսի սեւցող ամպերն աւաղին,
Եւ ջինջ աստղին սիրտի հըրդեհն ամեհի...

Երբ տեսայ քեզ, երբ տեսայ,
Կարծեցի քեզ հըրեշտակ,
Դուրս եկար դուն սատանայ,
Դժոխք բացիր կուրծքիս տակ:

Ս Ի Ր Ե Ր Գ

Ձեռ սիրեր զիս, չեռ սիրեր,
Այդ ոչինչ է, այդ ոչինչ,
Բաւ է տեսնեմ քու աչեր,
Որ ժողանամ ամէն ինչ:

Ձիւ կ'ատես դուն, զիւ կ'ատես,
Բերնակդ՝ այդպէս կը գուժէ,
Թող բերնակն այդ՝ պաղնե՛մ ես,
Ատելութիւնն՝ հոգըս չէ...

Ամէն անգամ քու վերադարձն երբ կ'ուշանայ՝
Քիչ մ'աւելի շուտ կը հատնի մոմն իրիկուան,
Թըռչնիկն հեռուն՝ մինակ կուլայ ծառին վըրայ,
Եւ կը ցամքի ծաղկաստանի սիրտն հոտեւան:

Յ Ա Պ Ա Ղ Ո Ի Մ



Պարտէզին մէջ՝ կը թառամի քիչ մը դարուն,
Քարին փարած տարփոտ բաղեղն՝ ալ կը թուլնայ,
Լիափըթիթ վարդէն՝ կ'իյնայ փերթ մ'ալ տըժդոյն,
Ամէն անգամ քու վերադարձն երբ կ'ուշանայ:

Օրն արիւնած՝ լերան վըրայ կը մահանայ.
Կ'աճի ողբերգն առուակներուն յորդ ու վըճիտ.
Կը մոռանայ սոխակն իր երգն հոգեհրճայ,
Ամէն օր որ կ'անցնի առանց վերադարձիդ:

Եւ կ'ուշանայ վերադարձիդ պահն երջանիկ,
Գիշերն՝ առատու, կ'ըլլայ առտուն՝ դիշեր նորէն,
Երազելէն, մըրափելէն, հատիկ-հատիկ,
Կ'անցնին կ'երթան կեանքիս օրերն անդարձօրէն...

Զ Ա Ն Զ Ր Ո Յ Թ



Առաւօտէն մինչեւ իրկուն՝
Ես դիտեցի երկինքն անհուն,
Փայլակնայցայտ եւ որոտուն.
Առաւօտէն մինչեւ իրկուն:

Եւ օրնիրուն դիտեցի ես
Անձրեւն՝ որ փառի պատուհանէս
Վար կը վազէր արցունքի պէս.
Եւ օրնիրուն դիտեցի ես:

Զէի կըրնար ու չէի լար.
Հիւանդ չէի կամ վըշտահար.
Անցեալն յուշիկ կը քրնանար.
Զէի կըրնար ու չէի լար:

Յոգնած էի ես միմիայն
Երազներէն եւ ամենայն
Տենչանքներէն իմ ընդունայն՝
Յոգնած էի ես միմիայն:

Որքա՞ն դառն է գիշերն, Աստուած,
Որ վախճանն է առեղծըւած,
Հոգիներուն հէք ու անլաց.
Որքան դառն է գիշերն, Աստուած...

Ա Պ Ա Ս Տ Ա Ն



Ամպերուն մէջ՝ պառկած հըսկայ դեւեր կան,
 Որ այս գիշեր քաղցին վերեւ կը խըռկան.
 Կ'ոռնայ քամին, կ'իջնէ անձրեւն հերարձակ,
 Եւ դուրս կ'ելլեն աւազակներն համարձակ:

Բայց մի՛ վախնար դու ո՛չ մէկէն, սիրա՛կան,
 Ես կըղպեցի դուռն ու ամէն պատուհան,
 Ծըրարեցի երախաներն՝ երկուքն ալ,
 Եւ լեցուցի ատըրճանակն իմ օրհնեալ:

Ես չեմ կըրնար սաստել տարրերն անըզայ,
 Եւ սաստել զողն՝ որ այլեւքս չի գողնայ.
 Շուտով մըտիւր բաց գըրկին մէջ իմ սիրոյս,
 Եւ պաշտպանուէ հոն ապահով՝ մինչեւ լոյս...

Վ Ր Դ Ո Վ Ա Ն Ք



Արեւն որպէս երփնալուցիկ՝ ամպերուն մէջ կը վառի,
Երանդածուի ծովն է լեցուն թռչուններով ըսպիտակ.
Սիրտն իրիկուան՝ կը բարախէ տըրտփիւնով կիթառի,
Եւ կը ցաւի գիտակցութեան վէրքն անդարման՝ կըրծքիս տակ:

Ես, սիրական, ես տեսեր եմ արշալոյսներ խընկաբոյր,
Ես լըսեր եմ երգն աստղերուն, ծաղիկներուն եւ հովին,
Ոչ մէկն ինծի ներշնչած է այնքան քընքուշ հըրապոյր,
Որքան քու սիրտն եւ քու աչերն եւ սիրասուն քու հոգին:

Այս իրիկուն վըրդովեց զիս տեսարանն այս գեղանի,
Չարագուշակ բեւեռելով ուրուանըկարն հեռաւոր,
Երբ քու սիրոյդ եւ իմ սիրոյս միջեւ պիտի ընդլայնի
Մըշտածաւալ եւ մըշտակոյր ամայութիւնն ահաւոր...

Երբ զիս կը դըրկես՝
Ծոցիդ մէջ չըքնաղ,
Կ'անհետի կուրծքէս՝
Ամէն վիշտ ու վախ:

Զ Օ Ր Ա Վ Ի Գ



Այս սիրտն է թըռչուն.
Սիրտն իմ սիրահար,
Միակ' բոյնն ես դուն՝
Թառելու յարմար:

Բոյնին մէջ ուրոյն՝
Հարուստ է սիրտն իմ,
Կեանքն է ճշունդին,
Աշխարհ՝ մըտերիմ:

Բայց դիմկէդ հեռու՝
Աղքատ է սիրտն իմ,
Կեանքն է ահարկու,
Եւ աշխարհ՝ շիրիմ...

Ահադանդով առառուն ընդոստ կ'արթըննամ.
Նինջի ժամերն որքա՞ն արագ կ'ընթանան.
Ըզքեզ գըրկող ամենազօր սէրն անգամ՝
Կը խոնարհի գահին առջեւ բաժանման:

Ա Ն Զ Ա Տ Ո Ի Մ

Ես կ'ուզէի դեռ քիչ մըն ալ քընանալ,
Եւ արթըննալ գառնուկներու մայիւնէն,
Աւաղ, սակայն, ճակատագիրն՝ ռխակալ,
Ու կեանքն՝ անվերջ անջատում է համօրէն:

Կ'իջնեմ փողոց, կ'անցնիմ մեր տան յանդիման,
Պատըչգամին սէրս է յենած գըլխիկոր,
Բայց կը հընչէ տըխուր կոշնակն անջատման,
Ես կը մեկնիմ հանրակառքին մէջ մուր...

Աչտարակէն կ'արձագանդէ կէս գիշեր.
Տուն կը հասնիմ աշխատանքէն յողնարե'կ.
Այ իմ անուշ սիրականի լո՛յս աչեր,
Որ ինձ նորէն բարի գալուստ կը մաղթէք:

Ա Ն Ձ Կ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Քընքուշ շրթներ՝ կը հանդիպին շրթներուս,
Կը կարկաջէ հոգեդըրաւ մեղեդի,
Կը փաթթըւինք մենք իրարու սիրահիւս,
Մըմընջելով ափսոսանքներ կարօտի:

Սիրտերն հիմա կը բարախեն դէմ դիմաց,
Արտասուքներ կը խառնըին իրարու,
Օրերն ի բուն՝ այս անձկութեամբն անիմաց՝
Ինչո՞ւ համար թըշուառ ենք մենք, ահ ինչո՞ւ...

Անկողնին գլխէն՝ լոյսն ելեկաբերիկ
Յաթեր է վըրան դէմքին ըսպիտակ.
Անուշ երազով՝ կը ներհէ լըռիկ
Եարն իմ դեղեցիկ որպէս հըրեշտակ:

Ն Ի Ն Ջ Ը



Ճակատն՝ եղերուած պըտակով դանդուր,
Այտերն են դալուկ վարդեր անսովոր,
Աչերուն զըւարթ լիճերն են թափուր.
Հիմա՝ միմիայն շըրթներն են բոսոր:

Կը զարնէ վըզին երակն անընդհատ.
Կըրծքին տակ կ'ուռի սէրն իմ որպէս ծով.
Կը նայիմ վըրան, դողդոջ ու շընչատ,
Սիրով եւ սիրոյ անեղ կըսկիծով...

Ա Ն Հ Ր Ա Ժ Ե Շ Տ

Աստուծո՛ւն է ցուրտ եւ պողոտան ամայի.
Ես կ'ըստպասեմ հանրակառքին գալըստեան.
Տանիքն ի վար՝ լուսինն ինծի կը նայի,
Ու ես կ'ըզձամ յարկարածնիս հանգըստեան:

Անոնք՝ այնտեղ կը նընջէին խաղաղիկ.
Հիմա անոնք՝ զիս կ'երազեն, զիս միայն.
Մինչդեռ դաժան հակատագրին խաղալիք՝
Ես դուրս փախայ սըրտի գողով ու անձայն:

Ձանգակաւոր հըրէշի պէս ահարկու՝
Կը վազէ կառքն ու կը հասնի հեւալէն.
Ահ, սիրա'կան, եւ գաւազներն իմ երկու,
Անհըրաժեշտ պիտի մեկնիմ ես նորէն:

Աչերս յառած՝ գոհի մը պէս սըրտարեկ՝
Ես կ'որոնեմ պատուհաններս ընդունայն.
Մըխիթա՛րէ, ով Տէր, գառներն այդ երեք,
Երբ արթըննան եւ զիս այնտեղ չը գըտնան...

Թ Ա Ր Գ Մ Ա Ն

Լըռիկ եւ մընջիկ Վերջալոյսն ամբան՝
Իջաւ մըբափեց լեռներուն վըրան,
Լոյսովն իր գողտրիկ եւ ըսփոփարար՝
Յաթեց նորածին լուսինն ոսկեասար:

Եւ յաջորդեցին աստղերն աստղերու,
Բարձրացաւ ծըփուն՝ բուրեան ալելու,
Ու մենք ըզմայլած նըստանք միասին,
Արբշիւ հըմայքովն հըզօր երազին:

Եւ գեղեցկութիւնն իր լեզուով նըլազ՝
Քընքչօրէն պատմեց, գըրուազ առ գըրուազ,
Լուռ աղապատանքն՝ որ կը թըրթըռար
Մեր սիրտերուն մէջ՝ իրարու համար...

Ն Ա Յ Ի Տ Ի Ս

Անուշ տենչեր՝ լըռիկ մընջիկ կը ծաղկին՝
Ծաղկի կեանքով հոտեւան,
Կը թառամին եւ կը ծաղկին վերբստին՝
Պարտէզին մէջ հոգեկան:

Զաղուկ երգեր՝ կը ծընանին հոռոզուն
Թռչնոց կեանքով թեւաւոր,
Կը ծընանին եւ կը թըռն օրն ի բուն՝
Երամներով գունաւոր:

Ճոռողիւնով եւ բուրմունքով նորանոր,
Եւ ցօղերով մարգարիտ,
Կը ներկըւի եւ կը հիւսուի օրէ օր՝
Սըրտին գարունն հայրիկիդ...

ԻՐԻԿՈՒԱՆ ԱՍՏՂԸ

Զոյգ ծովերու միջեւ կանգնած այս պահուս,
Ետեւս՝ երէկն, ու առջեւն իմ՝ ապագան,
Ես կ'աւաղեմ ոսկի աւաղն ամերուս,
Որ կը թափի մատներս ի վար ցիր ու ցան:

Ժամանակի կը փրչէ հովն անդադար,
Մէկ ովկիանէն՝ յաջորդ ովկիանն անյատակ,
Պիտի մարի՛ երազն հողւոյս լուսատարր,
Գիշերին մէջ՝ մըշտակորոյս նահատակ:

Սէրն իմ անուշ՝ անճառելի քերթըւած՝
Որ այս պահուս իմ հոգիիս մէջ կ'ըղգամ,
Կարենայի՛ քանդակել ես, ով Աստուած,
Սա մէկ աստղի նայուածքին մէջ՝ անթարչամ...

Երազակոծ՝ բացաւ աշերն երբ Շամիրամ,
Առաւօտ էր եւ շրջապատն հեշտալի էր.
Թըւչնիկներու երգչախումբին շքեղերամ՝
Շատըրուանի հեղուկ ծընծղան կը ձայնակցէր:

Շ Ա Մ Ի Ր Ա Մ

Խընկամաններ կը մըխային հեշտադըրգիւ.
Ընկողմանած անկողնին մէջ քընքշածըրար,
Դըրսի տարփոտ սիրերգներուն՝ լո՛ւռ ունկընդիւր՝
Շամիրամի սիրտն անդադար կը կըսկըծար:

Եւ Թագուհին յուզումնավար կը մըտածէր.—
«Ելլեմ հագնիմ պարեգօ՞տն իմ ակնապարար,
Թէ ոսկեծոպ շրջազգեստն իմ մարգարտայեւ.
Անգամ մըն ալ կըրնա՞յ ծաղկիլ սէրն ինձ համար:»

Եւ Շամիրամ՝ կըսկիծներու ծանրութեան տակ՝
Կապոյտ աչերն յուսակըտուր խըփեց կըրկին.
Հազար կըտրին անոր նինջին որպէս պահակ՝
Թուր ի ձեռին հազար դըրան կը հըսկէին:

Կը ճուռողէր թըռչնոց օրհներգն առաւօտեան.
Շատըրբուանի արծաթ ծընծղան՝ դեռ կը ցընծար.
Երազողի չըրթներն՝ հիմա վարդի նըման
Կը բացուէին՝ մըրմընջելով սիրոյ համար.—

«Իմ գահին չուրջ՝ հազար կըտրին կը խոնարհի,
Հազար երգիչ կը ներբողեն չընորհներն իմ.
Ես, սիրակա՛ն, թագուհի եմ եւ գիցուհի,
Բայց եթէ զիս չը սիրես դուն՝ ես կը մեռնի՛մ...»

ՄՐՏԻ ԴՈՂԵՐ ՄՏՔԻ ՇՈՂԵՐ

●

Աչքերուն մէջ՝ ջուրի պար կայ հեղանազ,
Բերնին թառած՝ կարմիր թռչնակ ճրուռողուն,
Երբ կը դիտես՝ գըլխու պըտոյտ կ'ըստանաս,
Երբ կը լըսես՝ կը պատանձի քու լեզուն...



Դուն ես հանգսյն լիալուսնին՝ լըռիկ եւ հեզ,
Ես՝ անձկալից ու հառաչուն՝ ովկիանին պէս,
Եւ քու պատկերն՝ իմ սրբոխի մէջ ալեւատան՝
Կը դողդողայ եւ կը ծըփայ լուսնին նըման...



Երբ ժըպտեցար հողւոյս համար սիրալատ՝
Պապանձեցայ ու ես մոռցայ ամէն բառ,
Եւ տենչերն իմ՝ ջըրվէժի պէս ծխածան՝
Տեղատարափ սրբոխ վըրայ թափեցան...

Պօսքն անուշ է եւ բառերն են հոտեւան,
Սիրոյ ուխտերն՝ անուրջներ են երկնային,
Բայց դու նորէն համբուրէ զիս, սիրա՛կան,
Ես կը սիրեմ լո՛ւռ պատասխանն համբոյրին...



Թող մըթնէ արեւն եւ իջնէ անձրեւն եւ կամ իջնէ ձիւն,
Թող ոռնայ քամին եւ պայթին ամպերն աշխարհի զըլխուն,
Ոչ մէկ ահազանգ կը բնայ ցընցել զիս իմ տընակիս մէջ,
Ուր միշտ իմ սիրոյս գարունն է անանց եւ արեւն անչէջ...



Երբ կը պառկիմ՝ լուսնի նըման՝ աչքերուս դէմ կը ցաթէ,
Երբ կը նիրհեմ՝ կը թափանցէ երազիս մէջ ժըպտագին,
Առաւօտուն՝ մատիս անցած օղակ մըն է արծաթէ,
Եւ օրն ի բուն՝ շընորհ կուտայ ձեռքիս ամէն շարժումին...



Հըրաժեշտով երբ դու մըտար չոգենաւ՝
Ձի տըխրեցանք եւ չի լացինք մենք բընա՛ւ,
Բայց չոգենաւդ անհետացու երբ հեռուն՝
Ո՞ր ու անդու լ մըթնեց երկինքն իմ հոգւոյն...

Ես չեմ գիտեր՝ թէ ծաղիկներն ունի՞ն սիրոյ ըզգացում,
Եւ թռչնիկներն՝ ըստեղծագործ բանաստեղծի յըզացում,
Միայն գիտեմ՝ որ դերթ բերան՝ կը բացուի վարդն համբոյրի,
Ու սիրահար սիրտի մը պէս՝ կ'երգէ սոխակն անձկալի...



Ով իմ մանկութեան եւ պատանեկութեան հովեր՝ բարախուն
Սուլիշի կանչով, զանգակի ձայնով եւ ծափերով ծով,
Աչունն է իջեր եւ իմ շուրջն հիմա միւրդերն են հասուն,
Եկէ՛ք, ինձ համար թափեցէ՛ք զանոնք՝ կողով առ կողով...



Մահն է զընորդ՝ ես գերին եմ վաճառման.
Սիրտս է յօժար, ձեռքս է նարտար, կամքս՝ արի.
Մահէն առաջ՝ տուր դուն ինձի հըրաման՝
Որ ես այս օր ըսպասարկեմ նախ քեզի...



Աշխարհ՝ քեզի ոչինչ կը բնայ նըրերել.
Ինչ որ կ'ուզես՝ կը բնաս միայն առնել փոխ.
Ատոր համար՝ զայն առելն է անվայել,
Զի հողն է մարդ ու մարդն է հող փոխնիփոխ...

Ո՛ր էս, ո՛ր դուն ըստեղծեցինք կեանքն ու աշխարհ.
Այս երկրին մէջ՝ դուն ես ինձ պէս օտարական.
Կերտէ օրէնք ո՛ր թէ ինձի՝ այլ քեզ համար.
Ըստեղծողին օրէնքներն են ինձ բաւական...



Կարծեմ թէ քամին կոյր մըն է մոլոր.
Կը բախի պատին, կ'իյնայ գլխի վար,
Եւ կը պաղատի ու անվերջ կուլայ.
Բայց մարդ չի խրղնար քամիին վերայ...



Ես չեմ յուսար արքայութիւն բարեխընամ.
Ես կը մերժեմ դաժան դժոխքն ու սատանան.
Կը հաւատամ միայն սիրոյ երանութեան,
Եւ անըզգամ մարդուն սիրտէն՝ ես կը վախնամ...



Յոյսն է ճարտար, յոյսն է հանճար եւ մեծանուն հեղինակ,
Այս օր՝ խորհող փիլիսոփայ, վաղն է քերթող սիրերգակ
Կեանքի գրքին նախաբանն է եւ զայն փակող վերջաբան,
Յոյսն է եւ գող եւ խաբեբայ եւ նենգաւոր դաւաճան...

Առաւօտուն՝ ուղղեց քայլերն արեւուն,
Ետեւն ինկած սեւ ըստուերին՝ անդիտակ,
Մայրամուտին՝ վերադարձաւ դէպի տուն,
Այդ ըստուերին մէջ կոխելու հարկին տակ...



Վերմակն է քար, մահիճն է հող, տունն է մութ,
Այդ տեղ ինչպէ՞ս պիտի նընջէ անվերդով։—
Ահ, սիրե՛լիս, աշխարհին մէջ այս խախուտ՝
Ոչ մէկ տեղ կայ այդ խըրճիթէն տպահով...



Մի մըտմըտար դէպքին վըրայ իր մահուան,
Այլ հաշուէ աղէտին հետ այդ դըժխեմ.
Ամէն աւուր մեր հացին պէս կենսական,
Մահն աղնիւ է եւ անբասիր եւ վրսեմ...



Կեանքն է չափուած՝ վիզիդ կապուած առասան,
Զէնքերդ են փուն եւ աշխարհն է անոսասան,
Անօգուտ է, մի արտասուեր ընդերկար,
Մովն՝ երկինքի արցունքէն խկ՝ չ'անուշնար...

Երկուքն ալ՝ դեղ, երկուքն ալ՝ թոյն, յար եւ նըման,
Եւ երկուքն ալ՝ ամէն տեսակ վէրքի դարման,
Նինջն՝ ամոքիչ, մահն է բուժիչ արմատական,
Բայց որպէս դեղ՝ չի ծընիլն է երանակա՛ն...



Լոյսի եւ կաղի չափերն՝ առին կանգ,
Անվըրդով նինջով՝ եկո՛ւր քընանանք,
Պարտատէրն ահեղ ու տանտէրն հըսկայ՝
Հարուստ երազով՝ կը խըռկան հիմայ...



Անհունին մէջ՝ Մահն է անմահ թագաւոր,
Ժամանակն է անոր բանակն ահաւոր,
Աշխարհն՝ հըսկայ ռազմադաշտ է տեսական,
Բայց միմիայն սէրն է յաւէտ յաղթական...



Տարիներու սեւ ու ճերմակ հատորէն՝
Ես սովորեցայ մենակութիւնն հողիին,
Արտասուքի ունայնութիւնն անօրէն,
Եւ Աստուծոյ վըսեմութիւնն անքննին...

ՆՈՐ ՏԵՍԻԼԸ



Ո՛վ դու արի եւ անվեհեր սիրտ յաղթահար՝
Աչերդ յառած արեւմբական հորիզոնին,
Ուր՝ քու գրգռած տենչերուդ պէս աղէտահար՝
Օրուան փառքերն հատիկ-հատիկ կը կործանին,
Դիտէ՛ մինչեւ մահուան մըթնոդ խաւարն ահեղ՝
Բիւր աստղերով լուսազարդուի աչքերուդ դէմ,
Եւ թառամող քու սիրեցեալ երազիդ տեղ՝
Տեսիլն անմահ՝ ծագի այնտեղ ջինջ ու վրսեմ...

Դ Ո Ւ Ռ Ը



«Կեանքն է խուսափուկ եւ մարդն անցաւոր...»
Երբ նա հառաջեց՝ վիշտով անպատում,
Շողաց աչքերուն փայլակն անսովոր,
Զայնն իր՝ դըղըրդե՛ց որպէս որոտում:

Մինչ ես՝ ունկընդիր որսի մը պէս լուռ՝
Ըզգացի մինակ, ահով հեւասպառ,
Եւ յանկարծ հեռուն՝ աղմուկով անլուր՝
Դուռ մը սիրական՝ փակուեցաւ իսպառ...

Սենեակներուն մէջ՝ յաւիտեան տամուկ՝
 Կը սըգայ թախիծն հաղար զըլխանի,
 Շուրջն արձակելով անլուր հեծկըլաութ,
 Կոտտանք եւ սարսուռ հոգւոյ եւ մարմնի:

Վ Ի Ր Ա Պ Ը



Վըլտի տունն է այդ՝ արամօրէն տոկուն,
 Մարդկային մըտքի չարարաստ ծընունդ,
 Որ կը գիմանայ դարերով կանգուն,
 Որպէս հին ժառանգ՝ սերունդէ սերունդ:

Ժայռերուն նըման՝ հիմերն անսասան,
 Պողպատի հանդոյն՝ պատերն հաստատուն,
 Ամբօրէն փակուած դուռ եւ պատուհան՝
 Հոն չի թափանցեր լոյսն իսկ արեւուն:

Իցիւ թէ չ'ըլլար սիրտն այսքան ճարտար,
 Ու չ'ըլլար միաքն ալ սաստիկ ծանրախոհ,
 Եւ ապրէինք մենք երկար ու արդար,
 Մեր կեանքէն գինով եւ աշխարհէն դոհ... .

Ա Մ Պ Ր Ո Պ Ը

Գիւղէս՝ մինչեւ անապատ,
Անապատէն՝ նոր աշխարհ,
Կըրեցի վիշտն անվը՛հատ՝
Իմ կուրծքիս տակ միշտ խոնարհ

Եւ այդ թագուն վիշտն անլուր,
Օրրանին մէջ հողեւոր՝
Մեծցաւ, մեծցա՛ւ օր աւուր
Կոտտանքներով նորանոր:

Անոր համար ապաստան
Որոնեցի ամէն տեղ,
Մարդուն սիրտն էր դերեղման,
Լեռն էր անշահ, ծովն էր նեղ:

Վըշտին համար իմ հըսկայ՝
Պէտք էր անհուն մեծութիւն,
Ես յանձնեցի զայն հիմա
Վեհ ու անմահ ամպերուն:

Ճերմակ ամպերն այդ արձակ,
Վըրդովուելով անդադար,
Թող որոտա՛ն ծագէ ծագ,
Չայն պատմելով դարէ դար...

ՈՒՂԵԻՈՐՆԵՐՆ ԱՇԽԱՐՀԻՆ



Պատերուն տակ, ծառերուն տակ եւ արեւին,
Կուգան անոնք եւ կը նրոտին ցուպ ի ձեռին.
Անոնց ճերմակ գլխին նրժան՝ չի կայ բարձունք,
Ոչ մէկ տաճար՝ ունի անոնց հոգւոյն չափ խունկ:

Գարունն՝ անոնց աչքերուն չափ չունի արցունք,
Ոչ մէկ ծով կայ անոնց վրշտին նրժան խորունկ.
Դողդողալէն կուգան անոնք լրտիկ մընջիկ,
Եւ հեւալէն կ'երթան անոնք հատիկ հատիկ...

Ոչ ոք կըրնայ կամուրջ նետել, ոչ սահման
եւ կամ պատուար ու պատ քաշել յանդիման
Մըշտահոլով հեղեղատին այն աղօտ՝
Որ կը հոսի անծանօթէն անծանօթ:

Ը Ն Դ Ա Ռ Ա Ջ

Ի՛նչ փոյթ ճամբան անծանօթին ըլլայ լո՛յս,
Ըլլայ խաւար կամ տանջալի եւ անյոյս.
Աշխարհն անգամ՝ ծովն ու ցամաքն իր ուսին՝
Կը թաւալի խաւարին մէջ եւ լոյսին:

Անդուր յառաջ՝ դէպի անհուն անծանօթ.
Ո՛չ մէկ նայուածք եւ ոչ մէկ քայլ վարանոտ.
Այդ է պատճառն, այդ է արդիւնքն յաւիտեան,
Ամէն անբան եւ բանաւոր գոյութեան:

Այդ է պատճառն, այդ է արդիւնքն յաւիտեան,
Ամէն անբան եւ բանաւոր գոյութեան.
Ոչ մէկ նայուածք եւ ոչ մէկ քայլ վարանոտ,
Այլ ընդ առա՛ջ՝ դէպի անհուն անծանօթ...

Ա Ի Ա Ղ Ո Ի Մ

Սերմանած աճէն մէկ վիշտիդ փոխան՝
Հընձեցիր երկու,
Որոնք աւելի սայրասուր եղան,
Աւելի հատու:

Եւ խոցերն անոնց՝ աւելի քան խոր՝
Կոտտացող եղան,
Հըրպարաւթիւնդ ալ փրլաւ թունաւոր
Հըմայքիդ վըրան:

Անդութ եղար դուն, թող որ ես խըղձամ
Այս օր քու վըրադ,
Տեսնելով կեանքիդ աւերն ապաժամ,
Եւ հողիդ՝ վըհատ:

Երբեմնի ծիծաղն՝ ի դուր կը ծաղկի
Շըրթներուդ վըրայ,
Եւ աչքերուդ մէջ՝ կայծակն հեղնանքի՝
Ի դուր կը շողայ:

Կը լըսւի յըստակ որոտն ահագին՝
Սեւ ամպին ներքեւ,
Եւ կը տեսնուի փայլակին ետին՝
Կուտակուած անձրեւ:

Շատ թըչուառ ես դուն՝ տարաբաղդ հոգի,
Դալուկ եւ վըտիտ,
Անտանելի բեռն ահեղ մորմոքի՝
Կը հընչ սըրտիդ:

Ամպածածկ ու չէկ արեւին նըման,
Սիրտդ արին լըւայ՝
Պահող հազուտիդ ունայն թանձրութեան
Մէջէն՝ կ'երեւայ...

Կ Ա Տ Ո Ի Ն



Ամէն օրեայ շրջագդեստով՝
Կը ծալլուիս ահուիթին քով,
Խոնարհ՝ ինչպէս միանձնուհի,
Թոյլ ու թեթեւ բայց ամեհի:

Կանանչ աչերդ են բոցակէզ՝
Երբ կը նետուիս առիւծի պէս,
Մըրլտալէն եւ հեղանազ՝
Կը բերես զոհն ինձ ցոյց կուտաս:

Եւ կը ծամես կողերն անոր՝
Փրսորելով ամէն ոսկոր,
Սըրբելէ վերջ պեիս ու բերան՝
Ինձ կը նայիս դուն անվարան:

Կը շոյե՛մ քեզ, չե՛մ դայրանար
Քու ոճրապարտ մեղքիդ համար.
Դու կատու ես, կատու միայն,
Եւ մարդոց պէս՝ չես կեղծեր զայն...

Գիշերի գոյն աչերն անոր՝ որոնց մէջ
Պէտք էր միայն անբիծ աստղեր շողային,
Հիմա լեզի լըճակներ են՝ ուր խենէշ
Յանկութիւններ կը սողոսկին մարդկային:

Հ Ո Լ Ո Վ Ո Յ Թ Ը

Երգի, սիրոյ եւ սրբութեան ո՛չ մէկ լար՝
Զարթընցընէր իր հոգւոյն մէջ ըզմայլանք.
Միտն իր՝ հասուն պրտուղ մըն է ցըրտահար՝
Որ ո՛չ բուրժունք, ո՛չ համ ունի, ո՛չ երանդ:

Կեանքի ճամբուն եզերքն ինկած զոհ մ'է ան,
Առանց կըրուի, առանց վէրքի՝ կիսամեռ.
Մարմինն վերայ՝ կը կայծկըլտայ հուրն ամբան,
Մինչ կուրծքին տակ՝ բոյն է դըրած խոր ձըմեռ:

Դեռ չի գիտեր նա հոլովոյթն այս կեանքին,
Վաղն՝ որ պիտի փոխակերպուի պարտգան,
Երբ կուրծքին մէջ մըտնէ հըրդեհն արտաքին,
Եւ ներքին բուքն՝ ելլէ փըռուի իր վըրան...

Պ Ա Ր Տ Ք Ը

Մահկանացու ով արարած նիւթապաշտ,
Որ սըրտիդ մէջ յաւէտ երաշտ ու անհաշտ՝
Խեղդեր ես լոյսն եւ ծիածանն երկնածին,
Վըճարէ պարտքն՝ որ կը պարտիս երազին:

Երջանկութիւնն՝ որպէս անցորդ ծիծեռնակ՝
Կ'այցելէ քեզ կեանքի գարնան ժամանակ,
Կըտուրիդ տակ կ'երգէ Գարուն եւ Ամառ,
Եւ կը թըռի անդարձօրէն քեզ համար:

Մինչ ծաղիկներն ու տերեւներն երբ թափին,
Սիրոյ արեւն՝ երբ խոնարհի մըրափին,
Կուգայ կըսկիծն՝ որպէս պառաւ բանասրկու՝
Տիւ եւ գիշեր սընարիդ քով նըստելու:

Զէ, կեանքն երբեք հարուստին չէ առաւել,
Ոչ ալ Դըժոխքն ու Դըրախտն են առասպել.
Վըճարէ պարտքն՝ որ կը պարտիս այս օրուան,
Որ վերըստին փոխ տայ քեզի ապագան...

Տունն է խընամուած ներսէն եւ դրբսէն,
Եւ պարտէզն ունի գոյնըդդոյն ծաղիկ.
Մառանն է դիզուած լիք ուտեստեղէն.
Աւուր վայելքի եւ ոչ մէկ կարիք:

Տ Ի Ր Ո Ի Հ Ի Ն

Պատուհանին մէջ՝ կը նիրհէ կատուն,
Կըլլոր շէշին մէջ՝ ձըկնիկն ոսկեթեւ,
Կ'երգէ վանդակի թըռչնիկն օրն ի բուն,
Կը հըսկէ շընիկն՝ իր դըրան ետեւ:

Եւ տանտիրուհին՝ կ'ապրի անտարբեր
Իր աշխարհին մէջ շուքով հազուադէպ,
Օրերն՝ անոր շուրջ պատուար են հիւսեր
Սիրոյ սայրասուր նետերուն հանդէպ:

Միայն գիշերուան ցուրտ վերձակին տակ՝
Երբեմըն անքուն կուլայ ընդերկար,
Եւ կ'ուզէ բանալ դըռներն իր արձակ,
Չի գիտեր ինչո՞ւ եւ որո՞ւ համար...

Մ Ա Ն Կ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն



Ես՝ ատենօք՝ Քեզ եմ եղեր,
Անուշ մանկիկ, իմ հին պատկեր,
Ի՞նչպէս ու ե՞րբ, ես չեմ գիտեր.
Երազի պէս ազօտ յուշեր՝
Լսկ կը յիշեմ վաղուց ի վեր:

Դուն՝ ատենօք՝ զիս ես եղեր,
Ինչպէ՞ս ու ե՞րբ, ես չեմ յիշեր.
Ոտքանաչ գըլիսիկն այս գանգրահեր
Եւ կապուտակ զոյգ մը աչեր՝
Լսկ ծանօթ են վաղուց ի վեր...

Ծ Ո Վ Ա Խ Տ

Դէմքին վրայ առաւօտեան երկինքին՝
Կապոյտ յոյսի ոչ մէկ նըշոյլ չէր չողար.
Խոթոռ ամպեր՝ ծովուն վերեւ կանգ առին՝
Եւ ճառեցին դըզըրդելով ընդերկար:

Վայրագ քամին՝ մըտրակներովն իր պողպատ՝
Խարազանեց ծովն որպէս եղ յամբընթաց,
Որ զայրագին ինքզինք դարկաւ պատէ պատ,
Եւ ի սըրաէ վերփրակոհակ որոտաց:

Նաւն իջաւ ձոր եւ բարձրացաւ լեռն ի վեր.
Կայմին թառած բաղէն՝ գուժեց ահաբեկ.
Լացաւ տըղեկն ու վաղեց մայրն անձնըւէր,
Գըրկըւելով համբուրեցին մէկըզմէկ:

Նաւն օտար տուն, ծովն է խորթ մայր անըզամ,
Աչերս խըփած՝ կ'ուզեմ նիրհել ճարահատ,
Եւ յիշելով՝ կարօտագի՛ն կը բաղձամ
Իմ մայրիկիս եւ տընակիս հարազատ...

Թ Ռ Չ Ն Ո Յ Ը

Ներս կը մըտնեմ խանդավառ.
Դուրսն է ձըմեռ՝ ներսն ամառ.
Սըրահն ի վար՝ աջ ու ձախ՝
Հազար վանդակ, հազար ցախ:

Հոս ցախսարեկ ու հոն լոր,
Արտոյա, յոպոպ, ցախաքլոր,
Թութակ, սոխակ ողբակոծ,
Թըռչուններու որբանոց:

Բերուած այստեղ բըրտօրէն՝
Երկընքի չորս ծագերէն,
Անոնք՝ ինձ հետ բախտակից՝
Նոյն երգն ունին, նոյն կըսկիծ:

Կը հասկընամ ես լեզուն՝
Թըռչուններուն ճառողուն,
Անչարժ կանգնած կ'ունկընդրեմ՝
Արձանի պէս դալկադէմ:

Երբ դիմացի վանդակէն՝
Գըլուխն հակած տարօրէն,
Թութակն յանկարծ կը պոռայ
Պառաւ ձայնով անոպայ.—

«Ո՞վ է մարդն այդ դալկահար,
Սիրահա՞ր մ'է թէ յիմար,
Որ կանգնեցաւ զերթ արձան՝
Մեր վանդակին յանդիման.

«Իր հասակին դեռահաս՝
կարծեմ իջեր պատուհաս,
Դէմքն անժըպիտ, ալեհեր,
Մերացեր է, ծերացեր:»

Եւ կըտուցներ՝ դէպի վեր,
Եւ դէպի վար՝ աչուկներ,
Շուրջի ծիտերն անհամար՝
Զիս կը դիտեն ապշահար:

Զերթ պատասխան պերճախօս՝
Այդ թութակին շատախօս,
Մէկ հեռակայ անկիւնէ՝
Սոխակն իսկոյն կը ձայնէ:

Եւ կը պատմէ՝ տըխրագի՛ն՝
Որբ մանկութիւնն իմ կեանքին,
Ճամբաներն իմ փըշապատ՝
Անապատէ անապատ:

Կ'երգէ սէրն իմ արփաւոր,
Երազներն իմ բիւրաւոր,
Տենչանքներն իմ բովանդակ՝
Յաւերթօրէն փըլատակ:

Կ'անցնի արիւն իմ սիրտէն՝
Եւ կ'որբանամ ես նորէն.
Հըսկայ տանիքն ապակեայ՝
Գըլիուս վերեւ ման կուգայ,

Եւ կը շարժին, կը շարժի՛ն
Պատեր, սիւներ ու դեռին,
Ես կը փախի՛մ ըշտապով
Դէպի պարտէզն ապահով...

Կ Ա Ր Օ Տ



Մայրիներու շուքին տակ՝
Ես կը նըստիմ երազուն,
Կը թաւալի՞ն ըսպիտակ
Հըսկայ լեռներն ամպերուն:

Ես ունէի հայրենիք,
Եւ հարազատ մայրաստան.
Ո՞ւր են հիմա երջանիկ
Երազներն իմ մանկութեան:

Կ'ուռի ողբերգն ընդարձակ՝
Մայրիներուն ճարճատուն,
Կ'ուռի սիրտն իմ կուրծքիս տակ՝
Կըսկիծներով յարաճուն:

Կ'ուռի ողբերգն ընդարձակ
Մայրիներուն ճարճատուն,
Կը թաւալի՞ն ըսպիտակ
Անփոյթ լեռներն ամպերուն...

ԵՐԶԱՆԿՈՒԹԵԱՆ

Կես'նք անմատոյց, որոնելէն ընդերկար
Մըշտածիծաղ դըրախտավայրդ անբասիր,
Պատմուհանն իմ բըղըկտեցաւ հողմավար,
Ճամբուս հացն ալ կըտրեցաւ աղ ու մոխիր:

Այնքան համբայ եւ արահետ ոլորուն՝
Որ քիչ մընաց կորընչէի ես խաղաւ,
Դեռ չի տեսած փարթամ դըղեակն ասմաղուն՝
Երանական բերկրանքներուդ անըսպաւ:

Այժմ շաւիած տըրցակ մը փայտ խարոյկիդ,
(Վաղուց չորցած ողջ տարիներն իմ մանուկ)
Ես կը հասնիմ դըրանդ առջեւ անժըպիտ
Խաւարին մէջ եւ լըռութեան չարաշուք:

Ընդունէ դիս, ահ ընդունէ այս գիշեր,
Որ մըշտավառ ախութիդ մէջ ահագին,
Սա ուսամբարձ տարիներն իմ սրգաւէր՝
Մէկիկ մէկիկ բոցավառենք միասին...

Ոսկեայ արեւ ու արծաթէ լուսրնկայ,
Աղամանդէ աստղեր ունիս անհամար,
Երկինք մըն ալ ամբողջութեամբ շափիւղայ.
Քեզ պէս հարուստ՝ ո՛չ մէկ տեղ կայ, ով Աշխարհ:

Ա Շ Խ Ա Ր Հ

Ամառ ատեն, ձմեռ ատեն թէ գարնան՝
Դու կ'ըզզենուս գեղեցկութիւն բաղձափառ,
Մըշտանորոգ եւ մըշտակոյս յաւիտեան.
Քեզ պէս սիրուն՝ ո՛չ մէկ տեղ կայ, ով Աշխարհ:

Դիւթեցիր զիս եւ սիրեցի ես ըզքեզ,
Բայց ձըզելով հըրդեհին մէջ այդ անձար՝
Դանդաղօրէն զիս դարձուցիր ողջակէ՛զ.
Քեզ պէս անգութ՝ ո՛չ մէկ տեղ կայ, ով Աշխարհ...

Երկինքին մէջ՝ խումբեր կազմած աստղերն հիմա՝
կը փրփրասն հէքիաթներ վըսեմաշուք,
Մինչդեռ աշխարհն յոգնավաստակ՝ կը քընանայ
Կէս գիշերուան վերմակին տակ ոսկեճամուկ:

Փոսուռաներ կը պըլպըլան խոտին մէջ թաց.
Կը թափառի առուակն որպէս քընաչըրջիկ.
Մըղձաւանջի նըման՝ հեռուն լեռն է նըստած,
Որուն ծոցէն՝ դուրս կը թրոին բու եւ չըղջիկ:

Ա Ր Դ Ի Ի Ն Ք Ը

Գերեզմանի շիրմաքարերն այս ճամբուն կից՝
Լուսնի լոյսով կը պըսպըղան որքա՞ն ճերմակ.
Արձանի պէս կը կանգնիմ ես անկարեկից,
Հառաչանքի ամպեր սեղմած իմ կըրծքիս տակ:

Եւ մըտածել որ գիշեր մ'ալ այսպէս պայծառ,
Նոյն լուսրնկան պիտի ցաթէ քարին վըրայ,
Արծաթելով փորագըրուած տողն այն թըշուառ՝
Որ ողջ կեանքիդ պիտի միակ արդիւնքն ըլլայ...

Պ Ա Տ Ա Ն Ի Ն

Հաղուստին պէս՝ լըքուած մարմինն անխընայ,
Դէմքն իր նիհար՝ պատանքի պէս ըսպիտակ,
Աչքերուն մէջ՝ կոտորած սըրտի պատկեր կայ,
Բերնին վըրայ՝ մելամաղձոտ եղանակ:

Սիրակորոյս ներկան է ցուրտ եւ մըռայլ,
Յուսակորոյս իր տպագան՝ փըլատա՛կ,
Օրերուն հետ՝ կ'ուղեւորի ծանրաքայլ,
Դադաղակիր սըգաւորի հանգունակ:

Եւ պատանին՝ պատանքի պէս ըսպիտակ,
Աչքերուն մէջ՝ սիրոյ կըսկիծն անխընայ,
Բերնին վըրայ՝ մահուան տըխուր եղանակ,
Անմըխիթար տյգպէս յուշիկ կ'ընթանա՛յ...

Պատանեկան թըռիչներով հոգեթով՝
Դուն կաղմեցիր անմեղունակ տաղարան,
Խայթեցին քեզ ոմանք իրենց դովնատով,
Ոմանք իրենց պարսաւանքովն անվարան:

ՊԱՏԱՆԻ ՔԵՐԹՈՂԻՆ

Վերածեցին մըղձաւանջի՛ր երազներդ,
Վերածեցին հողւոյդ սընունդն ալ թոյնի,
Ոմանք իրենց խըրատներով հեշտակերտ,
Ոմանք իրենց ատելութեամբ վայրենի:

Պայթեցուցին մատղաշ գըլխուդ՝ ձիւն եւ բուք,
Քեզ թաղեցի՛ն՝ դեռ չի մեռած վիրաւոր,
Ոմանք իրենց քար լրութեամբ չարաչուք,
Ոմանք իրենց նենդ կուրութեամբն ահաւոր:

Սի՛րտ երգահիւս, թէ՛կ վիշտն այդ դառնագոյն՝
Կ'ըսպառնայ քեզ խորտակելու տարածամ,
Տա՛ր անտըրտունջ եւ տակաւին ներէ՛ դուն,
Այդ մեծամիտ անմիտներուն չարակամ...

ԴԱՄԲԱՆԱԿԱՆ

Շիրիմն ահա. ողբերգութիւնն աւարտած.
Ձուլ ու անբիծ, թարմ ձիւնի պէս ըսպիտակ,
Նիրհել հիմա ճըշմարիտ նինջն աներազ,
Մաղիկներու արժատներուն ցանցին տակ:

Ո՛չ կոտրած սիրտ, ո՛չ արտասուք, ո՛չ մորժոք.
Նիրհել հիմա՝ զիչերին մէջ լըռանիստ.
Անչարժ նընջող կուրծքին ներքեւ՝ խիզճն անհող՝
Ունի անդորր, ունի յաւէտ լոկ հանգիստ:

Շիրիմն ահա. կանչն ի զո՛ւր է գարունի,
Շեփորն ի զո՛ւր պոռոտախօս որոտման.
Նիրհել հիմա յաւերժութեամբ կենդանի.
Նիրհել հիմա անմահութեամբ յաղթական...

Պատկերներ կան որոնք յիշել՝ ատուապանք է անասման,
Վըշտեր՝ որոնք իրենց նինջէն՝ երբեք պէտք չէ արթննան.
Օ՛ր, մի՛ յիշէք կոչնականբու սուրբ մեղեդին՝ խուլին չէք,
Տիւ եւ գիշեր ցաթող լոյսերն՝ երբեք կոյրին մի՛ յիշէք:

Ս Ի Ր Տ Ի Մ

Այն՝ որ այնքան գեղեցիկ էր, ասողի մը պէս լուսադէս,
Որ սիրեցինք գուրգուրադին, բայց թումեցաւ ծաղկի պէս,
Եկուր մոռնա՞նք, որ մի գուցէ նըպոտին տակ մեր հողւոյն՝
Մէկէն փըրթի երգող սրբաին թելն ամենէն բղղալուն:

Սիրտ, ո՛վ իմ սիրտ, ոչե՛նչ ըզքեզ թող չի մատնէ կորքստեան,
Տէրն եղիր դուն ճակատագրիդ, եւ վըշտին դէմ՝ յաղթական,
Պարտաւոր չես խորտակուելու մէկ կըռկիծով շանթաւար,
Բանաստեղծի համայնատէր քընարն եւ դուն բաղմալար...

Ճամբուս վրայ տեսայ կարծիր ծաղիկներ,
 Տեսայ ծրփուն մէկ հատ կանաչ թիթեռնիկ,
 Արտին մէջտեղ՝ դիզուած էր բուրգն ոսկեղնիկ,
 Ովկիանն անդին՝ արծաթ փրփուր կը մանէր:

Ա Կ Ա Ն Ա Տ Ե Ս

Տեսայ մըշակն՝ որ կը դառնար դէպի տուն,
 Հեռո՛ւն տեսայ կապոյտ ծուխի աշտարակ,
 Կը պըլպըլար իրիկուան աստղն ըսպիտակ,
 Թուփին վըրան՝ թըռչնիկ մը կար ճռուղուն:

Իջաւ դիչերն՝ ելաւ քամին ցըրտադին,
 Ծաղիկ, թիթեռ եւ մուխն եղան ցիր ու ցան,
 Խաւարեցա՛ւ աստղն երազին ծիածան,
 Լըռեց վերջին սիրերգն անբաղդ սոխակին...

Զիւնի փաթիլներն՝ որպէս թիթեռնիկ՝
 Կը փարին հողին, թռւփին ու ծառին.
 Կը փրչէ հիւսիս շունչն իր փոթորիկ,
 Եւ դաշտի ջուրերն ամբողջ կը սառնին:

Ձ Մ Ե Ռ



Զիւնն անդուլ կ'իջնէ փաթիլներով գիրդ,
 Կը դառնայ քամին պարն իր դարձդարձիկ,
 Մառերուն վրայ՝ ալ չը ժընաց ծիրգ,
 Ոչ ալ արտին մէջ՝ ցորենի հատիկ:

Կը փրչէ հիւսիս շունչն իր փոթորիկ,
 Եւ ձիւնն անհատնում կը տեղայ լըռիկ,
 Տան մէջ կը փակուին մամիկն ու թռռնիկ,
 Որ կը բերէին թռչնոց ուտելիք...

Որպէս իմ սէրն առաջին՝
Սեղմեցի քեզ իմ կուրծքին,
Երազներով ու երզերով սիրակէզ՝
Լեցուեցայ ես՝ պայթելու մօտ դարնան պէս:

Գ Ա Ղ Տ Ն Ի Ք

Ես՝ սիրահար հեղ տըղայ՝
Քեզի՛ եկայ ու գըտայ
Լոյսն արեւիդ՝ տաք համբոյր,
Ձայնն հովերուդ՝ ծափ ու ծիծաղ հեշտալուր,
Եւ մինչեւ իսկ կուրծքիդ վըրայ՝ ծանրադին
Թոռած ծաղիկն անցեալին,
Ու տերևներն աղաղուն՝
Անմահական զեղեցկութեամբ երաաղուն:

Ես՝ յուսաբեկ հէք տըղայ՝
Քեզի եկայ ու գըտայ
Լոյսն արեւիդ՝ կեղծ համբոյր,
Ձայնն հովերուդ՝ համակ կըսկիծ ու սարսուռ,
Եւ քու սըրտէդ ծըլած ամէն անմեղ բան,
Իսկ ըլլայ, անշունչ ըլլայ թէ անբան,
Գեղեցկութեամբ պէտք է յաւէտ հասուննայ,
Մահուան փառքին ծառայելու անխընայ:

Կեղծիքին դէմ այս դըժխեմ՝
Փախուստ տըլի դալկադէմ,
Եւ փըշրելով քընարն հոգւոյս՝ թել առ թել,
Ես ուխտեցի չը սիրելով քեզ յաղթել:

Ես՝ յոգնատանջ հէք տըղայ՝
Քեզի՛ կեայ ու գըտայ
Լոյսն արեւիդ՝ բարերար,
Ձայնն հովերուդ՝ անուշ օրօր մըխիթար,
Եւ ծաղկադարդ կուրծքդ աղուոր՝
Հանգիստ մահին դարաւոր,
Օհ, դու հըզօր բընութիւն,
Ով հըմայիչ դառնութիւն,

Սիրեցի քեզ վերբասին,
Անգիտակից իմաստին.
Երբ որ թաղուիմ անճառելի սիրոյդ մէջ,
Գաղանիքն անոր՝ պիտի երգեմ մահէս վերջ...

Լ ՈՒ Ս Ի Ն Ը

●
Եւ կը ծաղկի լուսընկան
Մըթութեան մէջ գիշերուն:

Իմ վաղեմի մըտերիմս է լուսընկան,
Հաւատարիմ եւ անբաժան բարեկամ,
Յաւարին մէջ՝ կ'ըլլայ ինծի օգնական,
Որ ես չ'իյնամ, չի մոլորիմ, չի սոսկամ:

Ժամանակին՝ մայրիկիս հետ հարազատ՝
Ան դուրգուրաց երազներուս մանկութեան,
Ընկերացաւ ինծի մինչեւ անապատ,
Եւ կորուստէն վերադարձուց փրկութեան:

Միշտ անսայթաք՝ հետեւելով ծագէ ծագ,
Հրրճուեցաւ ան, կամ արտասուեց ինծի հետ,
Ըսիովն եղաւ դիշերներուս անհրադ,
Սիրոյս ճակտին՝ հիւսեց պըտակ լուսաւէտ:

Երբ, օր մըն ալ, քըննալով չ'արթընամ,
Եւ զիս տանին լուս ու խաւար դերեզման,
Պիտի այնաեղ ես չը մընամ անխընամ,
Իմ մըտերիմ բարեկամս է լուսընկան...

Գիշերն ու աստղերն եկեր են արդէն
Ու ես կ'ըստասեմ դեռ այցելութեան.
Պատուհանիս տակ, դըրանս անջնւէն
Կը քալէ քամին պահակի նըման:

Ք Ա Մ Ի Ն

Եւ կը փոթորկէ քամին անդադար,
Փորձելով ամէն դուռ ու պատուհան,
Հուժկու պահակն այդ խօլ ու խելագար՝
Ոչ ոք չի թողուր որ մօտենայ տան:

Գիշերուան իմաստն ի՞նչ է չի գիտեր
Եւ տըգիտութեամբ կը մարտնչի ան,
Ի՞նչ փոյթ թէ յոգնած ես կ'ըստասեմ դեռ,
Մինչեւ լոյս պիտի հըսկէ իմ դըրան:

Ո՛վ յիմար քամի, պահն այս գիշերուան՝
Անքուն հըսկելու համար չէ տըրուած,
Լըքէ՛ տընակին դըռներն անպաշտպան,
Որ այցելեն ինձ հիւրերն իմ երազ... .

Ե Ր Գ Ը

Երբ փոքր էի, տարագրութեան ժամանակ,
Լըռութեան մէջ անապատին ամայի՝
Ես կ'երգէի խըրոխտ երգեր մանկունակ,
Փարատելու սըրտիս վախերն ամեհի:

Մեծ եմ հիմա ու ես կ'երգեմ բարձրաձայն,
Մենութեան մէջ եւ ճամբուն մէջ այս տրմոյն,
Ձի ես վազուց համողութեամբ որ միայն
Երգն է դարձան սարսափներուն մեր հոգւոյն...

ՊԱՏՈՒԱՆԴԱՆ

Դուն կը խորհիս որ հարուստ ես ու անհոգ,
Քեզ կ'ընծայէ յարգ եւ պատիւ ամէն ոք:
Ի՞նչ ունիս դուն՝ որ ես չունիմ որպէս մարդ:
Զիս կը տանջէ ո՛չ մէկ ներքին դոյամարտ:

Դուն չեա կըրնար տարբեր ծընողք պարծենալ,
(Ազամն է հայր, Եւան է մայր ինծի ալ)
Նոյն սիրոյ տէր, նոյն սիրոյ զոհ դուն ու ես,
Երջանկութիւնն ես չեմ ճըշտեր քեզի պէս:

Ես կը յուսամ անմահութիւն անուրաց,
Իմ պապերուս հաւատքն է ինձ աւուր հաց,
Արեւին մէջ՝ գիտեմ հրճուիլ երգովն իմ,
Խաւարին մէջ՝ դառնալ մութին մըտերիմ...

Ե Ր Գ Ե Յ Է Ք



Ինչո՞ւ տըխրիլ յանուն աշնան տերեւին,
Ինչո՞ւ սըգալ ծաղկին համար թաղամոռ,
Թո՞ղ մեռնի լոյսն եւ գիշերներն երկարին,
Մըթութեան մէջ՝ երազներ կան գեղաշող:

Ոհ, ժրպտեցէ՛ք երբ ծաղկի տեղ՝ կը բացուին
Յուրտ եւ անբոյր ձիւնի փունջերն հողմաւար,
Երգեցէ՛ք դուք երբ ձեր առջեւ ու ետին՝
Մահաշըշուկ կ'իջնեն մըշուշ եւ խաւար...

Հ Ե Ր Ք Ո Ւ Մ



Շա՛տ կարճ է կեանքն՝ ըսին ինծի իմ մանկութեան ժամանակ,
Մինչդեռ այս օր՝ հազիւ չա՛ած քառասնամեայ յաղթանակ՝
Երկու անգամ ես կը տեսնեմ աշխարհն արեան խառնարան,
Երեք անգամ ես կը կազմեմ հոգեհատոր տաղարան:

Դարե՛ր առաջ՝ ես յանձնեցի անապատին մայր եւ քոյր.
Ես չի տեսայ հօր դիմագիծ, ոչ իսկ նըկար մահաբոյր.
Չէ՛, կեանքն երբեք այդքան կարճ չէ երբ ներքեւիդ առոյգ ձին
Չարնըւելով՝ կ'իյնաս գետին եւ կը մընաս առանձին...

Ի Ն Ք Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն

●

Երիտասարդ, միջահասակ, դանդաղամաղ,
կապոյտ աչերն՝ ակնոցաւոր հանապազ,
Հաղուստն՝ համեստ, դէմքն իր՝ արժգոյն եւ նիհար,
Խորհրդածուի ահա կ'երթայ մայթն ի վար:

Եւ այլազգի բիւր անցորդներն այլազան՝
Զինք կը դիտեն՝ նայուած քներով հարցական.—
«Ո՞վ է սա մարդն՝ որ արխուր է եւ ուրախ,
Որ կը թլուի թէ ընկճուած թէ խիզախ:»

Ահ, անցո՛րդներ, անծանօթն այդ երազուն՝
Հայ տարագիր քերթող մըն է երգասուն,
Վաղն երբ բացուի ուրոյն երկինքն հիւրընկալ՝
Պիտի այնտեղ փայլի՜ կարօտ իր աստղն ալ...

Բ Ա Ն Ա Ս Տ Ե Ղ Ծ



Մենք բանաստեղծ՝ կը հիւսենք երգ.
Մեր սիրտն է բաց եւ հոգին մերկ.
Ո՛չ շահ, ո՛չ փառք, ոչ ինչի տէր,
Ինչո՞ւ կ'երգենք՝ մենք չենք գիտեր:

Ինչպէս գընչու՝ ծընած տընանկ,
Որպէս քերթող՝ մեծցած սընանկ,
Կը սընանինք քամելով քար,
Մենք չենք երգեր շահու համար:

Այնքան անուշ, այնքան լեղի
Մեր հոգւոյն մէջ կը պարպուի,
Որ պէտք է լանք ու խընդանք մենք,
Եւ յաւիտեան պէտք է երգենք:

Մեր երկիրն է աշխարհն անտես,
Ուր՝ կեանքն է միշտ երգ ու հանդէս,
Ոչ ոք կը բնայ բարդել անոր՝
Աւելի խինդ եւ թախիծ նոր:

Մեր ձեռքին տակ՝ ըսպին է զարդ,
Տիղմն է արձան եւ փուշն է վարդ,
Ամէն բանէ կ'օրհնուինք մենք,
Եւ կ'օրհնուի ինչ որ դիտենք:

Մենք բանաստեղծ՝ կը հիւսենք երգ.
Մեր սիրտն է բաց եւ հոգին մերկ.
Ո՛չ շահ, ո՛չ փառք, ոչ ինչի տէր,
Ինչո՞ւ կ'երգենք՝ մենք չենք գիտեր...





ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

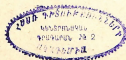
ԱԿԱՆԱՏԵՍ	էջ 96	ԴՈՒՌ	էջ 73
ԱՄՊՐՈՊԸ	75	ԵԿԵՂԵՑԻՆ	41
ԱՅԳՊԷՍ ԷՐ ԱՆ	20	ԵՐԳԵՑԷՔ	104
ԱՆԵԶՐԱԿԱՆ	48	ԵՐԳԸ	102
ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ	60	ԵՐԵՒԵԼԻՆ	49
ԱՆԶԿՈՒԹԻՒՆ	58	ԵՐԶԱՆԿՈՒԹԵԱՆ	89
ԱՆԶԱՏՈՒՄ	57	ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ	40
ԱՆՍՈՎՈՐ	33	ԶՕՐԱՎԻԳ	56
ԱՇԽԱՐՀ	90	ԸՆԴ ԱՌԱՋ	77
ԱՊԱՍՏԱՆ	54	ԹԱՐԳՄԱՆ	61
ԱՐԴԻՒՆՔԸ	91	ԹՌԶՆՈՑԸ	86
ԱՐԻՒՆԴ ԱՐԴԱՐ	42	ԻՆՔՆՈՒԹԻՒՆ	106
ԱՒԱՂՈՒՄ	78	ԻՐԿՈՒԱՆ ԱՍՏՂԸ	63
ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ	107	ԼԵՌՆԱՐՇԱԻ	16
ԲԱՅԱԿԱՆ	19	ԼՈՒՍԱԾԱԳ	15
ԳԱՂՏՆԻՔ	98	ԼՈՒՍԻՆԸ	100
ԳՈՄԸ	17	ԼՔՈՒՄ	46
ԴԱՄԲԱՆԱԿԱՆ	94	ՇՈՎԱԽՏ	85
ԴԱՇՏԱՀԱՆԳԷՍ	13	ԿԱՏՈՒՆ	80

ԿԱՐ ՈՒ ԶԻ ԿԱՐ
 ԿԱՐՕՏ
 ԿԻՐԱԿԻ
 ԿՈԶՈՒՆԲ
 ՀԱԶԱՐ ԱՐԵԻ
 ՀԱՅԱՍՏԱՆ
 ՀԵՐՔՈՒՄ
 ՀԻՒՐԸ
 ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ
 ՀՈԳԻՆ
 ՀՈՂՈՎՈՅԹԸ
 ՀՈՄԱՆԻՇ
 ԶԱՆԶՐՈՅԹ
 ԶՄԵՌ
 ԶՕՆ
 ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ
 ՄԱՐՏԻԿԸ
 ՄՂԶԱԻԱՆՁԸ
 ՅԱՊԱՂՈՒՄԸ
 ՅԻՇԵՑԷՔ ՄԵԶ
 ՆԱՅԻՏԻՍ
 ՆԻՆՁԸ
 ՆՈՐ ԳԱՐՈՒՆ

էջ 22
 88
 12
 3
 45
 38
 105
 14
 32
 29
 81
 50
 53
 97
 6
 84
 31
 23
 52
 34
 62
 50
 10

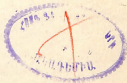
ՆՈՐ ՏԵՍԻԼԸ
 ՇԱՄԻՐԱՄ
 ՈՍԿԵԳԱՐ
 ՈՒՂԵԻՈՐՆԵՐՆ ԱՇԽԱՐՀԻՆ
 ՊԱՏԱՆԻՆ
 ՊԱՏԱՆԻ ՔԵՐԹՈՂԻՆ
 ՊԱՏԳԱՄԸ
 ՊԱՏՈՒԱՆԻԱՆ
 ՊԱՐԹԵԻ ՈՒ ՄԱՇՏՈՑ
 ՊԱՐՏԲԸ
 ԶՐԵՐԳ
 ՍԷՐՆ ԻՄ
 ՍԻՐԵՐԳ
 ՍԻՐՏ ԻՄ
 ՍՐՏԻ ԴՈՂԵՐ — ՄՏՔԻ ՇՈՂԵՐ
 ՎԵՐԱՆՆՈՒՆԴ ՎԱՀԱԳՆԻ
 ՎԻՇՏ ԹԹԵՆԻՈՑ
 ՎԻՐԱՊԸ
 ՎՐԴՈՎԱՆՔ
 ՏԱՐԱՆՁԱՏ
 ՏԻՐՈՒՀԻՆ
 ՔԱՄԻՆ
 ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԴԱՐՈՒՆ

էջ 72
 64
 26
 76
 92
 93
 30
 103
 39
 82
 18
 43
 51
 95
 66
 36
 21
 74
 55
 44
 83
 101
 28



ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

ՔԻՉ ՄԸ ԵՐԿԻՆՔ	1931
ԼՈՅՍ ԵՒ ՍՏՈՒԵՐ	1939
ՆՈՐ ԳԱՐՈՒՆ	1946





 29782

Handwritten: [2n. 704]

ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

ԳԻԶ ՄԸ ԵՐԿԻՆՔ (1931) Գիմ՝ 1-00 Տոլար
 ԼՈՅՍ ԵՒ ՍՏՈՒԵՐ (1939) Գիմ՝ 1-50 Տոլար
 ՆՈՐ ԳԱՐՈՒՆ (1946) Գիմ՝ 3-00 Տոլար



Ստամբուլու Համար Դիմել Հեղինակին՝

VAHRAM SOFIAN
 1482 Armadale Avenue
 Los Angeles 42, Calif.
 U. S. A.

ԳԻՆ՝ ԵՐԵՔ ՏՈԼԱՐ